
ئىمام
(مۇجەھەدىي كۆپىيىش ۋە تەلىم ئورگانى)
ۋە تەلىم ئورگانىنىڭ تەلىمى

تەھسىن ئىبراھىم دۇسكى

- ئىمام موحەممەدى كورپى عەبدولوەھھابى وچەندە نقىسىنە كىنە .
- بەھەققىرىن ووەرگىرانا : تەھسىن ئىبراھىم دۆسىكى
- دھۆك ۱۴۲۲ مەشەختى ۲۰۰۱ زايىنى
- چاپا ئىكى
- چاپخانەيا ھاوار

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ ، نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّهِ
أَنْفُسِنَا ، وَسَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا ، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا
هَادِيَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا
عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ
مُسْلِمُونَ ﴾ [آل عمران : ١٠٢] .

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا
زَوْجَكُمْ وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ
وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴾ [النساء : ١] .

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا * يُصْلِحْ لَكُمْ
أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴾
[الأحزاب : ٧٠ ، ٧١] .

أما بعد : فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ ، وَأَحْسَنُ الْهُدَى هُدَى مُحَمَّدٍ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا ، وَكُلُّ مُحَدَّثَةٍ بَدْعَةٌ ، وَكُلُّ
بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ ، وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ .

خوانده‌فانی هیژا :

ئه‌ف نامیلکه‌یا ل بهر ده‌ستی ته یا پیکهاتی به ژ پیناسه‌یه کا کورت
ب ئیک ژ مه‌زنه زانیین ئیسلامی کو ئیمام موحه‌مه‌دی کوری
عه‌بدلوه‌هه‌ایی نه‌جدی - خودی ژێ رازی بت - ، د گهل چه‌ند
نامیلکه‌یین وی یین کورت یین کول دۆر بابه‌تین عه‌قیدی دزق‌رت ،
مه‌ ژ ناڤ به‌ره‌مه‌ی وی هلبژارتینه ووهر گپ‌رینه سهر زمانی کوردی ،
ول هنده‌ك جهان فەرۆز ژێ مه‌ بو دانینه ، ب وی ئارمانجی کو
خوانده‌فانی کورد ژ نی‌زیک ب ژین و به‌ره‌مه‌ی فی زانیی ئاگه‌هدار
بیت ؛ چونکی ژ تشتین زانیسه کو ئه‌ف ئیمامه ئیک ژ وان زانیین
موسلمانه یین گه‌له‌ك لایان کارکری پی‌خه‌مه‌ت (ته‌شویه‌کرنا) ناڤی
وی د ناڤ موسلمانان دا ، دا کو سکره‌کی دنافه‌را فی ئیمامی
وخه‌لکی دا ئافا‌که‌ن ژ بو هندی کو گازی یا فی ئیمامی یا (نصلا‌حی)
کاری ل وان نه‌که‌ت ..

هی‌قی یا مه‌ ژ خودایی مه‌زن ئه‌وه فی نامیلکه‌یی بکه‌ته جهی
مفاوه‌رگرتنی ، وخیرا ههر که‌سه‌کی ده‌ور ل چاپکرنا وی دا هه‌ی مه‌زن
بکه‌ت .

ده‌وک

۱۴۲۲/۶/۲۳ مشه‌ختی

۲۰۰۱/۹/۱۱ زایینی

هَلْگَرى ئالايى سوننەتى

ئىمام

مۇھەممەدى كۆرىمىدۇر ھەبىبۇللاھ ھەبىبى

۱۱۱۵ - ۱۲۰۶

بەرى دەستىپكى :

ھەر جارەكا مەرۇف ژرۇناھىيا سوننەتى دوير كەفت وپشت دا
چرايى پيغەمبەرىنى يى دى بته ھەقري د گەل دو دەردىن كوزەك :
- ھزرا وى دى خراب بت ؛ چونكى دى كەفتە داقىن بىدعە
وشەعوەدى ..

- وژىنا وى ژى دى تارى بت ؛ چونكى دى كەفتە ژىر
دەسھەلاتدارىيا گەلەك طاغوتان ، وبەرى ھەمىيان طلغوتى نەفسى
وگردارىيىن وى .

و ل وى دەمى رۇناھىيا دىنى كز دبت وباطل وبى دىنى بى ترس
سەرى خۇ رادكەت ودرىي خۇ دوەشىنتە دىندارىيى ، وبەرى ھەر
تشتەكى دىنى نەزانان وەردگىپرت .

(لات وعوززا) ئەوين جارا ئىكى ب دەستىن ئالاھلگرىن ئىسلامى
ھاتىنە ھویر ھویر كرن ، ل گەلەك و ل گەلەك جھان دوبارە دئىنە
مەيدانى بەلى ھەر جار ب ناڧەكى دى و ب رەنگەكى دى پەيدا

دېن .. و ل څان دهمان نه زانين دېته ده سهه لانا ټيکانه و خو شتفي يا ل بهر
دلان ، ما نه تشته کي عتيکه يه مروځ بېته نه څينداري نه زانيني و دوژمني
سهري زانيني وزانايان ؟

ده ستيپيکه کا فەر :

پشتي دوير که فتنه کا نه يا شرين ژ چرايي سونه تي وشکه ستنه کا
سياسي يا مه زن بهر ان بهر هيږ شا مه غولي يان د نافي نوم ته تي دا
پهيدا بووي ، بي نوم يدي د دلان دا پهيدا بوو .. هنگي خودي وه سا
حه ز کر دهوله ته کا گه نج ويا خودان هيژ ئالايي بهر هفاني يا ژ نافي
ئيسلامي هلگرت ، نه ځي دهوله تي - نه و ا ب نافي دهوله تا ئوسماني
هاتي يه ناسين - نيژيکي شهب سهد سالان ئالايي ئيسلامي هلگرت
و ب نافي دهوله تا ئيسلامي ناخفت ، و نه گهر چ نه و دهوله ل گه له ک
ده مين زي بي خو شيا بوو وي بي نوم يدي بي د دلان دا نه هيلت
نه خاسم پشتي زيده ب نافي جهر گي ئوروپايي دا چووي ، به لي مخابن
نه ځ دهوله ته نه شيا نوم مه تي دوباره ل چرايي سونه تي کوم بکه ته ځه ،
به لکي ل هنده ک جاران نه ځ دهوله ته ب خو بوو بوو نه و ئاسته نگا مه زن
يا که فت يه د نابه را نوم مه تي وز څرپينا ل سونه تي دا .

راسته ئوسماني - ل گه له ک دهمان - ئي خلاصه کا بهر چاف بو ئيسلامي
هه بوو ، وعه بقه رييه ته کا سياسي وعه سکه ري ژي ل نک هه بوو ، و نه و
ئيک ژ نه گه ريښ سهره کي بوون يښ نوم مه ت ل ده مي دا که فتني راکري ،
به لي نه ځه نابته مانع کو بيژين : ځي دهوله تي و نه خاسم ل دوسه د ساليڼ
دويمه ي بي ژ زي بي خو نوم مه ت بهر ب ژورداني يه کا خه طهر ځه دبر ..
ئوسماني يان گه له ک حه ز ژ ئيسلامي دکر ، به لي گرفتاري يا وان يا

مهزن ئەو بوو وان - يان پتري يا وان ! - ئيسلاما صافي ب راستى
ودورستى وەرنەگرت بوو ، دەولەتا وان پتر ژ کو دەولەتەکا عەقائدى
بت دەولەتەکا جيهادى بوو ، ھەردەم وان ب عەقلىيەتەکا عەسكەرى
ھزر دكر ، لەو خو نظاما وان يا ئىدارى ژى نيزيك بوو نظامەکا
عەسكەرى بت .

ژ لايى دىنى قە : دەولەتا ئۆسمانىيان كەفتبوو رەشە داڤىت
(تەعەصصوبا مەزھەبى) ، ودڤىت ژ بىر نەكەين كو دەولەتا ئۆسمانى يا
حەنەفى - وەك بەرھەقانى ژ مەزھەبىيەتا بەرتەنگ - ب بېرارەكا سياسى
دەرگەھى (ئجتهادى) گرتبوو ، و ب گرتنا دەرگەھى (ئجتهادى)
دەولەتى رى دا (جموود وتەقلىد وتەعەصصوبى) كو جەھى خو
د مەيدانا رەوشەنىرى دا بکەت . و ژ لايەكى دى قە شىخىن
طەرىقان شیان دەولەتى بخاپىن وسولتانان وەساتى بگەھىنن كو دىن
طەرىقىيە وبى طەرىقە دىن ژ كەسى نائىتە قەبولىكرن ، و د ئەنجام دا
دىن د سەرى خەلكى دا بوو (تەقلىد) وكۆمەكا خورافاتىن (أقطاب)
و شىخىن خودان كەرامەتىن ژ درەو !

ورپوژا دىن بوويە (تەقلىدەكا ھشك) بوو لەشەكى بى رح ، بوو
رۆتىنەكى موزعج ، لەو جفاكى ھىدى ھىدى خو ژى دويركر وبو
ل پىنگوھور كەكى گەريان .. وچونكى شریعت ب گرتنا دەرگەھى
ئجتهادى بووبوو پارچەيەكا ھشك خەلك بو خو ل تشتەكى زىندى
گەريان يى گرفتارىيىن وان چارەسەر بکەت .. وگرفتارى ئەو بوو
وان بەرى خو دا ئورووپايى ، وسولتانى ئۆسمانى (سولەيمان) ئەوى
ب ناسناقى سولەيمانى قانونى ھاتىيە ناسىن ، ئىكەمین سولتانى

موسلمان بوو دهرگهه بو (ئستیراد کرنا) قانونین نه ئیسلامی
قه کری .. وئهی کارئ وی ئهوی ژ ئهجامئ (تهعه صصوبا
مهزه بهی) و (سلبیه تا صوفیاتی یئ) هاتی دهرگهه بوو بی دینی یئ
ل تاق کر .

وپیسیار ل فیئرئ ئهقهیه : ئهرئ د نافئ قئ گیله شوکی دا
ههلویستی مرؤفین خودئ چ بوو ؟

بو بهرسف دی بیژین : مرؤفین خودئ ئهوین ههردهم کویر وهویر
بهرئ خو ددهن ، دهمی ئوممهت د قئ کراسی دا دیتی وان تی
ئینا دهر کو ئوممهت یا بهر ب بهرزه بوونه کا ب ترس قه دچت ،
بهرزه بوونه کا وه سایه ئه گهر خودئ نه کهت یا بهردهوام بت دی بهرئ
ئوممهتی دهته هندی کو ناسنامه یا خو ژ دهست بدهت ، لهو وان
ب رهنگه کی (مهوضووعی) بهرئ خو دانه واقعی ئوممهتی ب ئیه تا
چاره سه رکړنا گرفتاریان .. مرؤفین خودئ په یوهندی یا دهرمانی
ب دهردی قه ژ بیر نه کر ، وان باش دزانی فه سادا عه قالدی
ودویر که فتنه ژ راستی یا ئیسلامی ئه گه را سه ره کی یا فه سادا
(ئجتماعی و سیاسی و ئقتصادی و علمی) یه .

لهو دهمی ئه و ب ده سنیشان کرنا دهرمانی را بووین وان ژ عه قیدی
دهست پی کر .. چاوا ؟

سه رهاتی یا (شیخ الإسلام أبو عبد الله محمد بن عبد الوهاب
النجدي) باشتیرین بهرسفه بو قئ پیساری ..

موحه مہدی کوری عہدلوہہابی و پیناسہیہ کا کورت :

❁ (شیخ الإسلام) ناقي وی (موحہ مہدہ) کوری شیخ (عہدلوہہابی) کوری (سولہ ایمانی) تہ میمیہ ، ل سالا ۱۱۱۵ مشہختی (بہرانبہر ۱۷۰۳ ز) ل باڑپری عویہینہ ل باکوررا (ریاض) ی ل دہقہرا نہجدی ژ جہزیرا عہرہبان ہاتبو سہر دنیایی . ❁ بابی وی شیخ (عہدلوہہاب) قازی بی باڑپری بوو وئیک ژ زانایین نافدارین دہقہری بوو ، وقی ئیکی کار د شیخ موحہ مہدی کر کو ہہر ژ زارو کینی یا خو و ب دورستی ل حہفت سالیی قہستا زانایین دہقہری بکہت پیخہمہت داخواز کرنا زانینی و ل دوازده سالیی ئہو ژ نہجدی دہرکہفت وقہستا ولاتی حجازی کر وچوو باڑپری پیغہمہری - سلاف لی بن - دا ل نک زانایین ویری علمی بخوبنت .

❁ ل مہدینی سہیدای قہستا حہلہقا شیخ (عہدلالہی نہجدی) کر و صہحیحا (بوخاری و موسلمی) ل نک خواند حہتا ئیجازا علمی حہدیسئی ژئ وەرگرتی ، وچونکی زانایی حہدیسئی ئی ناقدار (موحہ مہد حہیاتی سندی) ژئ ہنگی ل مہدینی بوو سہیدای قہستا وی ژئ کر ودہرسین حہدیسئی وشریعہتی ل نک خواندن .

❁ قان ہہردو زانایین مہزن (عہدلالہی نہجدی و موحہ مہد حہیاتی سندی) کارتیکنہ کا بہرچاٹ د ہزر و بییرین سہیدای دا کر ، وبہری وی دا بہرہقانی یا ژ سونہتی ونہیارہتی یا بیدعہ و بیدعہچی یان ، وچونکی قان ہہردو زانایان عہقیدہیہ کا سہلہفی یا پاقر ہہبوو وان بہری شاگردہیی خو دا خواندنا کتیبین عہقیدی یین

دورست ، وه کی کتیبین (ئیمام ئه همدی وئبن تهیمیهی وئبن قهیمی) .

✽ ژبلی فان ههردو زانایان سهیدای زانین ژ گهلهك سهیدایین دی ژی وهرگرتبوو ، وه کی : (ئیسماعیلی عهجلوونی) و (موحههمه دی ئه حسائی) و (عهلییی داغستانی) و گهله کین دی .

✽ پشتی چهند ساله کان ژ مانا وی ل مه دینی ئهو زفری باژیری خو عویهینی ل نه جدی ، وهه یامه کا دریش پیقه نه چوو وی دهستویری ژ بابی خو خواست کو قهستا شامی بکهت دا بو خو زانینی ژ زانایین ویری ژی وهرگرت .. ئینا بابی وی دهستویری دایی .

✽ وچونکی سهیدای زانیبوو کو ل باژیری به صرایی هندهك زانایین هیژا هه نه وی قیا ریکا خو د ویری ژی بیخت وعلمی بو خو ژ وان ژی وهرگرت ، وگافا ئهو گه هشتیه به صرایی وی قهستا زانایه کی سهله فی کر کو شیخ (موحه ممه دی مه جووعی) بوو ودهرس ل نك وی خواندن .. ووی دیت ئه ف سهیدایه ژی گهلهك ژ واقعی ئوممه تی بی دل کوله ، لهو ل سهیدای مسوگهر بوو کو گهلهك زانا هه نه ب فی واقعی ئیشه وی درازی نینن به لی هه ر ئیک ژ بهر ئه گهره کی خو بی دهنگ دکهت .

✽ ل به صرایی قهناعهت بوو سهیدای چیبوو کو دقیت ئیک ههبت باخفت ، راستی بی بو خه لکی دیار بکهت و بهری وان بدهته سوننه تی ، ئه گهر نه خه لك دی میننه د نه زانین و بی فامی یا خو دا ، لهو هه ر ل ویری وی دهست ب نفیسینی کر وهندهك کتیبین بچویك نفیسین

هیرش تیدا دانه سهر وان بیدعهییڼ کو د ناف خه لکی دا دبه لاف ،
وداخواز کر کو خه لک ل مه نه جی کیتابی وسونه تی بزقرن .

❖ بیدعه چی یان ژ خودانیڼ طهریقی ومه زه بیڼ بهرته نگ ب فی
کاری وی نه خوش بوو و بهر گه پریان کر کو نه خوشی یی بگه هیڼنه شیخ
موحه مده دی وسهیدایی وی شیخ موحه مده دی مه جووعی ، هتا
دویماهی یی مه سه له گه هشتی به هندی خه لکی به صرایي بجویک ونه زانیڼ
خو ب شیخی را بهردان ووان دا ب دویف وی فه هتا نه و نه چار
کری کول نیفا روزه کا گهرم بی ناف ونان ژ به صرایي برهقت و بهر
ب ناحی یا (زوبهیر) فه بچت .

❖ دمه کی نه و مال (زوبهیر) پاشی قهستا دهقرا نه حسائی کر
ول ویری بوو میقانی شیخ موحه مده دی شافعی ، پاشی پشتی دمه کی
زقري باژیری خو عویه یڼی ، وهزرا چوونا شامی ژ سهری خو ئینا
دهر .

❖ گاڤا زقري به عویه یڼه دیت بابی وی یی چوویه
باژیری (هریملائی) ، ئینا نه و زی ب دویف بابی خو دا چوو ،
ول ویری ئاکنجی بوو وخواندنا خو ل نک بابی خو تمام کر ،
ول هریملائی بو جارا ئیکي سهیدای ب ناشکه رایي دهست
ب به لافکرنا گازی یا خو کرو د دهرس وکتیبیڼ خو دا وی هیرش
دانه سهر وان بیدعهیان یڼ کو د ناف خه لکی دا دبه لاف ، ومه نه جی
کیتاب وسونه تی بو خه لکی روهن وناشکه را کر . ویا زانایه کو نه ف
گازی به ل دلیڼ بیدعه چی ومه زه بی یان خوش نائیټ ، وچونکی
دهسه لات هنگی یا فان رهنکه مروقان بوو وان شیخ نه چار کر

كوژ باژيرى حەريمالايى دەر كەفت و بەر ب عويەينى فە مشەخت
بیت .

❖ مەزنى عويەينە هنگى ميره كى نەجدى بوو دگوتنى :
(عوئمانى كورى حەمەد) ی ، فى ميري گەلەك كەيف
ب گازى يا شىخى دەت لەو وى ب سىنگە كى بەرفرەه فە
پيشوازی لى كر وسۆز دايى پشتەفانى يا وى بكەت .. لەو
شىخى ب ئاشكەرايى دەست ب بەلاقىرنا مەنەجى سەلەفى كر
وئالايى سونەت و جەماعەتى بلندكر و ب پشتەفانى يا ميري ئەو هەمى
مەزارين خەلكى طەواف ل دۆر دكر ودوعا بو خوژى دكرن
هەرفاندن ، وئەو تى گەهاندن كو ئەف كارەيى دورست نينە ،
وژ لايەكى دى فە شىخى مير پالدا كو (خودوودين شەرى) وەكى
دقورئانى دا هاتين ب كار بينت ، و تەشجىعا زانايان بكەت كو
كتيبن عەقىدا دورست ل مزگەفت ومەدرەسان بيژن .. و ب فى
رەنگى باژيرى عويەينە بوو جەي بەلاقىرنا گازى يا كىتابى وسونەتى .
❖ دەنگ وباسين شىخى وميري ل جەزيرى بەلاف بوون ،
بيدەجى ونەزانان ب فى چەندى نەخوش بوو ، وەندەك ژ وان چوونە
نك ميري ئەحسانى وگوتنى : ل عويەينە مروڤەكى دەر كەفتى
دبيژنى (موحەممەدى كورى عەبدولوههبابى) دوژمناتى يا دينى دكەت ،
وئاخفتين نە جوان د دەر حەقا وەلىيان دا دبيژت ، ودبيژت : باب
وباپيرين هەوە دنەزان بوون ..

وحەتا دويماهىيى ژ وى كەليشا حەتا ئەڤروژى مە گوھ لى دبت !
ميري ئەحسانى رابوو كاغەزەك بو ميري عويەينە هەنارت تيدا ژى

خواست نهو موحه مهدي کورې عېدلوه هېابې بکوژت ، نه گهر نه
نېاره تي د نابقه را وان دا دي پيدا بت .. وچونکي بهر گري يا ميرې
نه حسائي ب ميرې عويهينه فقه نه دهات وي گوته شيخي : نهز حهز
دکهم تو ژ باژپرې من دهر که څي . لهو شيخ نه چار بوو داخوازا وي
ب جه ئينا .

د گهل بن سعودی :

ل سالا ۱۱۵۸ مشهختي ، دهمي ژيې سھيداي پېنجي وپېنج
سال ، نهو ژ عويهيني دهر که فته وچوو درعي يې ل نک ميرې وي
(موحه مهدي کورې سعودی) .

بن سعودی گه لهک کهيف ب گازی يا شيخي هات
وسوز دايې پشته فاني يا وي د به لافکرنا وي دا بکهت ، وپېخه مهت څي
نارمانجي وان دهستين خو کر نه تیکدا ئيکي ب زانينا خو ويې دي
ب دهسه لاتا خو ، وهردووان پهيان دا ئالايې سونه تي ل دهقه را
نه جدي به لاف بکهن وهندي بشين بهر گري يا بیدعه وشړکي ونه زانيني
بکهن .

جزیرا عه ره بان - نهوا هنگي ب نافي ل بن دهسه لاتا دهوله تا
نؤسماني - ل سهر هژماره کا نه يا کيم ژ ميرنشين و حاکميياتين
بچويک وليککه فتي يا پارچه کري بوو ، وئف چهنده گه لهک ل دلي
دهوله تي هات .. گاڅا شيخ هاتي به درعي يې وميرې وي پشته فاني يا
وي کر ، شيخي کاغز بو گه لهک مير وزانايايين جزيرې هنارتن وتيدا
ژ وان خواست نهو دهستين خو بکهنه تیکدا ژ بو به لافکرنا ئيسلاما
راست ودورست يا دوير ژ وهربادان وته فسیراتين بهرته نگ وخه لهت ،

وئەف چەندە ب خۆ کارەك بوو ل دلی دەولەتی نەدەهات ؛ چونکی ئیکبوونا میرین دەرەقەرئ لاواز کرنه بۆ دەسەهلەلاتا دەولەتی ل سەر وان . بەرسقا هۆمارا مەزنتەر ژ وان میر وزانایین شیخ موحەممەدی کاغەز بۆ ەنارتین ئەو بوو وان گۆت : ئەم رپکا باب وباییرین خۆ بەرنادەین ئەگەر خۆ یا خەلەت ژ ی بت !

میری درعی یی ئبن سعودی دەست دا هیژی و هۆمارە کا جه وباژپران ئیخستنه بن دەستی خۆ و ل سەر میرنشینا خۆ زیده کرن ، وەر جهه کی وی قەگرتبا وی (حودودین) شەرعی ب جه دئنان وزانا وقازی لی ددانان دا علمی شەرعی یی دورست بەلاف بکەن .

ل فی دەمی شیخ یی بەردەوام بوو د دەرس گۆتن وکتیب نفیسینی دا ، و ژ لایە کی دی قە وی چاقدیری ل کار وبارین دینی یین میرنشینا ئبن سعودی دکر ، ئەوا رۆژ بۆ رۆژی بەرفرەه بووی حەتا ل سالا ١١٨٧ باژپرئ (ریاض) ی ژ ی قەگرتی .

مرنا شیخی وبەرەهەمی وی :

ل هەیفە (ذو القعدە) ژ سالا ١٢٠٦ مشەختی (ئەوا دکەفتە بەرانبەر ١٧٩١ ز) د ژیی نۆت وئیک سالی یی دا شیخ موحەممەدی کورئ عەبدلوههبا ی چوو بەر دلۆقانی یا خودی پشتی بەرەهەمی کی هیژا ل پشت خۆ هیلا ی ..

وژبلی براقین وی یین بەردەوام د دەرس گۆتن وبەلافکرنا زانینی دا سەیدای هۆمارە کا کتیب ونامیلکەیین ب بهال پشت خۆ هیلاینه حەتا ئەقرو ژ ی مفا ژ ی دئیته دیتن ، ویا زانایه کو وی د نفیسینین خۆ دا

(تهرکیزه کا) باش ل سهر دیار کرنا عه قیدا ئیسلامی یا دورست کرییه ، و ژ بهرهمیئن وی ییئن نافدار :

۱- (کتاب التوحید) .

۲- (مسائل الجاهلیة) .

۳- (ثلاث عشرة رسالة في التوحید والإیمان) .

۴- (مختصر السيرة النبوية) .

وگه له کیئن دی کو ههمی نوکه دیازده بهرگیئن مهزن دا چاپ بووینه .

ومرنا شیخی کاره کی مهزن د زانا وتیگه هشتی ییئن وی سهردهمی کر وگه له ک ژ وان شعر ب مرنا وی فه هاندن ، ژ وان زاناییئن نافدار : شیخ (محمد بن إسماعيل الصنعاني) خودانی کتیب (سبل السلام) نهوی هیشتا د ساخی یا سهدای دا شعر پی فه هاندین ومه دحین وی کریئن ، وئیمامی (شهوکانی) خودانی تهفسیری وکتیبا (نیل الأوطار) .

سالو خه تیئن شیخی :

نهو دیرو کفانیئن ژیاننامه یا شیخ موحهمه دی نفیسی دبیزن : نهو مروقه کی نهرم وحلیم بوو ، یی نافچاف فه کری ودل فرهه بوو ، ودهستی وی ههردهم بوو هاریکاری یی وخیرخوازی یی یی فه کری بوو ، مروقه کی رحهت ونهرم بوو د گهل ههر کهسه کی ب تنی د گهل وان نهبت ییئن نهیاره تی یا کیتاب وسونه تی ذکر ، نهو ل سهر وان یی دژوار بوو ، وهندی مروقه کی مهرد بوو گه له ک جاران وی ژ مالی خو خهرجی ل طه له بیئن خو ییئن فه قیر ذکر ، وهنده ک جاران وی مال

دهين دكر وهاريكارييا مروڤين پيښي پي دكر ، وئهو مروڤه كي
خودان ههيهت بوو وگه شاتي ژ ناڅچاځان دپه شي .

ديروځځان (ئبن بشر) دپيژت : « ب راستي ئهو (شيخ الاسلام)
بوو ، زانايه كي مهن بوو ، بهر كه تا علمي وي خه لك هه مي
څه گرتوو ، خودي سونهت ب وي ب سهرئيخست وئومهت ب وي
سهر فراهزكر ، ل وي ده مي ئيسلام د نافي خه لك كي دا بوويه تشته كي
غريب ئهو هات ودين به لاف كر ، ئلايي جهادي بلندكر وتهو حيدا
دورست نيشا بچويك ومه زنان دا .. » .

گازييا شينخي و كارتنيكرنا وي ل سهر ئومه تي :

ئهو بزافا (شيخ الاسلام) بهري پتر ژ دوسه د سالان ل جهزيرا
عهره بان پي رابووي دئيتنه هژمارتن ئيكه مين پيگاڅا موكم د ريكا
چا ككرنا واقعي ئومه تي يي هه څچاخ دا هاتي به هافي تن ، گازي به ك
بوو نه گهر هنگي ئومهت پي هشير ببا روي يي ديروكي دا ئيتنه
گوهارتن ، به لي مخابن ئهو ئومه تا ب (سلبيه تا صوفي يان)
و (تهعه صصوبا مهزه به يان) هاتي به بهنجكرن كه فتبوو خه وه كا گران
لهو هنر كر ئهو گازييا دئيتنه گوهان كابووسه كي موزعه دقيت بيتنه
بي دهنك كن !

شينخ موحه مده دي د قيا ب گازييا خو يا سه له في ئومه تي ل راستي يا
ئيسلامي هشير بكهت وبه ري وان بده ته منه جهي كيتابي وسونه تي ،
دورست د ئيسلامي بگه هت ودرست ب كار بينت ، وئهو نه ئيكه مين
زانابوو ديروكا ئيسلامي د قى مه جالي دا نياسى ، به لكى گازييا وي
ههر طايه ك بوو ژ دارا وي گازي يي يا ئيمام نه حمده دي وئبن ته يمي ه ي

وگەلەكەين دى ب خوه وخوينا خو ئاقدای .. بەلى گەلەك لا ھەبوون
ھەز دەر ئۆمەت نەستى بىنت ؛ دا ئارمانجىن وان ب جە بىن ، لەو فان
لايان ھەمىيان دەستىن خو كرنە تىكدا وبوونە ئىك چەپەر دزى
گازىيا شىخى وبزاقا وى يا خورت .

ل دەمى شىخ ھاتى و دەنگى خو ب گازىيا خو بلندكرى
دەولەتا ئۆسمانى بەر ب لاوازبوونى وھلەوشيانى قە دچوو ،
دەولەتەن ئۆرووپىيان (و ب تايبەتى برىتانىا وفەرەنسا ورووسىيا)
بەرگەريان دەر رىكا ھلەوشيانا قى دەولەتى خو ش بکەن ، وخەون ب
وى رۆژى قە ددیتىن يا ئەف دەولەتە تىدا دمرت وئەو مىراتى وى ل
خو لىكفە دكەن .. وچونكى گازىيا شىخى نەجدى رىكا
چارەسەر كرنا وى فەسادا ەقاندى بوو يا دەولەتى پشتەقانى لى دەر ،
وچونكى وان دزانى ھەر جارەكا ئۆمەت د گازىيا شىخى ھات
ول راستىيا ئىسلامى زقپرى خەون وخەيالین وان دى خاف
دەر كەشن ، وان بەرگەريان كر ئاستەنگان بىخەنە د رىكا قى گازىيى
دا ؛ دا خەللك ل دۆران كۆم نەبن .. وئەقە يا غەرىب نینە ، بەلىيا
غەرىب ئەو بوو دەولەتا خىلافەتى ب خو ژى ب قى گازىيى نەخوش
بوو وبۇ دىرۆك دقیت بىتە گۆتن كو گونەھا مەزن يا دوژمناتىيا
دەولەتى بۇ قى گازىيا (إصلاحى) دكەفتە ستوىى وان خودان
شاشكىن مەزھەب پەرىس وطەرىقەچى يىن سولتان وە تى گەھاندى كو
شىخ موخەممەد وھەقالین وى كۆمەكا دز وجەردەچىيانە رىكى
ل خەلكى دگرن ، ونەيارەتىيا شىخ وولەلىيان دكەن ودوژمنىن
ئىمامىن مەزھەبانە ، وناھیلن كەس صلاوہتان بدەنە سەر پىغەمبەرى

- سلاڦ لی بن - .. وهتد . ووه کی بهری هنگی څان رهنگه مروځان بی بهختی ل (ټبن تهیمیهی) کری کو وی دځیت ئنقلابه کی ل سهر سولتانی بکهت ، ولسا هنده کان گه هانده سولتانی ئوسمانی زی کو ئهښ شیخه وهه ځالین وی (حزبه کا سیاسینه) لی دگه ریپن دهوله تی پارچه پارچه بکهن وئومه تی ژیکځه بکهن .

بوچی (وهه هابی) ؟

ودا ئهښ مروځه پتر قه ناعه تی بو سولتانی وبو خه لکی زی چی بکهن کو شیخ وهه ځالین وی جماعه ته کا جودا خوازن وگازی یا وان گهغه کا مهزنه ل سهر ئیسلامی ، رابوون دو پیگاف د ځی دهلیقه یی دا هاقیتن : یا ئیکي : وان ژ طهریقه چی ومهزه بهی ان خواست کو دهست بدهنه نفیسینا کتیب وناملکه یان دژی شیخی وگازی یا وی ، وتشتی غه ریب ئه و بوو ئه و که سین دژی شیخی کتیب نفیسین کهس ژ وان ئه و نه بوو یی ریزه کا ب تنی زی ژ کتیبین شیخی خواندی یان د گهل روینشتی ودان وستاندن د گهل کری ! ودا ئه و خه لکی وه تی بگه هینن کو شیخ موحه مده خودانی مهزه به کی نویه رابوون بهر گه ریان کر دا نافه کی ل سهر وی وهه ځالین وی بدانن ووان بی بدهنه ناسین ، چ نافه بداننه سهر ؟

ئه گهر بیژنی : (سهله فی) ، ئهغه دی بو وان بته مه دح ؛ چونکی مهعنا وی ئه وه ئه و ل دویف (سهله فی) ئومه تی دچن ، ئه گهر بیژنی (موحه مده دی) نه کو هنده هزر بکهن ئه و ل دویف پیغه مبهری - سلاڦ لی بن - دچن ، وئغه زی ل دلی وان نائیث ، گوئن : یا باش ئه وه ئه م بیژنی : (وهه هابی) ، ئهښ نافه یی نویه و ل بهر

خەلکی دئی یی غەریب بت ، و ب راستی دانانا قی ژ لاییی وان قە
ل سەر داخواز کەرین تەو حیدئی و مەنەهەجی سەلەفی نیشاننا
بی فامییا وانە ، ئەگەر نە ما بابی شیخی (عەبدلوەهەبابی)
چ پەيوەندی ب گازییا وی قە هەیه ؟

ودەمی دوژمنین گازییا سەلەفی دیتی قی پیگافی چو پیقە نەهات
وبەر بەرە گازییا وی د ناف وەلاتین موسلمانان دا یا بەلاف دبت
وزانیین نافدار یین پشەتەقانییا وی دکەن ، ئەو ترسان بزاقین وان
سەری نەگرن ، لەو پیگافا دووی وان هافیت .

وپیگافا دووی : ئەو بوو وان سولتان وەسا تی گەهاند کو بزاقا
(وەهەبابیان) تەمەررو دەکا سیاسیە ل سەر دەولەتی ، لەو دقیت
هیز د گەل وان بیتە ب کارئینان ، وئەو ب ئەزمانی عەسکەری د گەل
وان باخقن .. وئەو بوو سولتانی ئوسمانی دەستویری دا والیییی خو
ل مصری - زەلامی فەرەنسا - کو دربەکی عەسکەری بوەشینتە
(وەهەبابی) یین نەجدی ، وئەو والیییی دوژمنی سەری
دەولەتی وەهەقالی نەیارین دەولەتی ژ ئورووپییان د گافی دا فەرمانا
سولتانی ب جەئینا ، وپشتی لەشکەری وی (یی سەرکەفتی !)
زقیریە مصری ئنگلیزان نینەری خو (فورستر سادلیر) ھنارتە
مصری دا پیروزباھییا دەولەتا ئنگلیزان بگەهینە لەشکەری مصری ،
ما نە تەقنەکی غەریبە ؟!

ویدیروک فەدگێرت کو (ابراهیم پاشا) ی دەمی هیرشا خو کریه
سەر وەلاتی نەجدی و حجازی وی ھندەک جوقین موسیقی وتیاترو
د گەل خو برن و دەمی وی فەرمان دای ھندەک زانیین سەلەفی یین

وہ کی شیخ (سولہ یمانی کورپ عہدِ لاهی کورپ شیخ موحہ مہدی)
بیئہ کوشتن وی ژ جو قین خو یین موسیقی خواست ئەو موسیقی
د بہر را لی بدەن ؛ دا پتر کەریین وان قە کەن !

وہەژێ گوتنی یە کو : دوژمنین گازی یا شیخی ب قان ہەر دو
ہیرشین خو قە (یا ہزری ولە شکەری) نہشیان وی دویمای یا دلی
وان دخوازت بو قی گازی یی بدانن ، بەلکی رۆژ بو رۆژی قی گازی یی
بہر ژ خو دا ، حەتا ئەو رۆژ ہاتی یا کارتیکرنا وی یا ئیجابی
گەہشتی یە ہەمی لایین جیہانا ئیسلامی و ئەو بوویە ہیئینی وان ہەمی
گازی یین (إصلاحی) یین پشتی ہنگی ل جیہانا ئیسلامی سەر
ہلداین . (*)

(*) ئەف بابەتە مە ژ پەرتوکا خو د گەل مرو قین خودی وەر گرتی یە .

چهارم: نقش‌آفرینان کپین

- ۱- پيشکينين ئىسلامى (نواقض الإسلام) .
- ۲- راماڤا پەيقا طاغوت (معنى كلمة الطاغوت) .
- ۳- سى بناغە (الأصول الثلاثة) .
- ۴- چار پيىك (القواعد الأربعه) .
- ۵- مەسەلەن جاھىلىيەتى (مسائل الجاهلية) .

مهزن كر) [النساء : ٤٨ و ١١٦] ودييژت : ﴿انه من يشرك بالله فقد حرم الله عليه الجنة ومأواه النار وما للظالمين من أنصار - وههچي يي ههڤشكه كي د گهل خودي د عهبديني يي دا بدانت نهو خودي بهحهشت ل سهر وي حهرامكري به وجهي وي كري به ناگر ، وچو پشتتهفانهك وي نابت وي ژي رزگار بكهت ﴾ [المائدة : ٧٢] .

وڤه كوشتنا نه بو خودي بت ژ شركي به ، وهكي وي يي قورباننه كي بو نهجنه كي يان قهبره كي پيشكيش بكهت . (٢)

يا دووي : ههچي يي بو دهسكاتي يي د ناڤهرا خو و خودي دا كهسه كي دي بدانت دوعايان بو خو ژي بكهت ومهدهري ژي بخوازت وخو بهيلته ب هيفي يا وي ڤه ، ب گوتنا ههمي زانايان نهو دي كافر بت . (٣)

(٢) خودايي مهزن د نايهته كا پيروژ دا دييژت : ﴿قل إن صلاتي ونسكي ومحياي ومماتي لله رب العالمين - تو نهى موحدهم د بيژه : هندي نفيز و قورباني منه بو خودي ب تني به ، نه بو صه نه مانه ، ونه بو مري يانه ، ونه بو نهجنانه ، وژينا من ومرنا من بو خودي به خودايي ههمي چيكري يان ﴾ [الأنعام : ١٦٢] ژ ڤي نايهتي دئيه زانين كو ڤه كوشتن ودانا قوربانان ژي دڤيت بو خودي ب تني بت ونه بو كهسي دي .

(٣) د نايهته كي دا هاتي به : ﴿وأن المساجد لله فلا تدعوا مع الله أحدا - وهندي مزگهفتن بو پهرستنا خودي ب تني نه ، ڤيجا هوين پهرستنا كهسي دي لي نه كهن ،

(۱)

پیشکینین ئیسلامی

ب نافی خودایی مهزن و دلۆقان

تو بزانه هندی ئیسلامه دهه پیشکین بۆ هههه : ^(۱)

یا ئیکی : شرکا د پهرستنا خودی دا ، خودایی مهزن دیژت :
﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا﴾ - هندی خودی به ل وی نابۆرت و گۆنههی
بۆ ژێ نابهت یی کهسه کی ژ چیکری یین وی بۆ وی بکهته
هه قېشک ، یان ب هه رهنگه کی کوفری کافر بیت ، و هه
گۆنههه کا دی یا ژ شرکی کیمتر بت نهو بۆ وی ژێ دبهت یی وی
بقیت ، و هه چیی شرکی ب خودی بکهت ب راستی نهوی گۆنههه کا

(۱) پیتقی به ل سهه مروّفی موسلمان کو وان تستان بزانت یین دینی وی پی
دشکیت یان کیماسی پی دگههنی ؛ دا خو ژێ بدهته پاش ، و نهف هه دهه
مهسهلین شیخی ئیشارهت دایی و بهرچاف کرین و ژ قورئانی و سونهتی و هرگرتین ژ
هه می مهسهلان دگرنگترن ؛ چونکی دبه نه گهرا نه مانا دینی .

بت ، ودهلیل ل سهر قی چهندي گوتنا خودی به : ﴿ قُلْ أِبَالَلَّهِ وَآيَاتِهِ
وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ . لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ - تَوْنَهی
موحه ممد بیژه وان: ئه ری هه وه ب خودی وئایه تین وی وپیغه مبه ری
وی یاری دکر ن ؟ هوی ن - ئه ی گه لی دوروی یان - داخوازا لیبوری نی
نه که ن چو مفا د داخوازا هه وه دا نینه ؛ چونکی هوی ن ب قی گوتنا
خو یین کافر بووین ﴾ [التوبة : ۶۵-۶۶] .

یا هه فتی : سیره به ندی ، هه چی بی بکه ت یان بی رازی بیت دی
کافر بت ، ودهلیل ل سهر قی چهندي گوتنا خودی به : ﴿ وَمَا يُعْلِمَانِ
مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ - وئهو هه ردو فریشته
سیره به ندی بی نیشا ئیکی ناده ن هه تا وی شیره ت نه که ن ووان ژ
خو فی رکرنا سیره به ندی بی پاشقه لی نه ده ن ونه بیژنی : ب خو فی رکرنا
سیره به ندی بی وگوهداری یا شهیتانان کافر نه به ﴾ [البقرة : ۱۰۲] .

یا هه شتی : پشتگیری یا بوته ریسان وپشته فانی وهاریکاری یا وان
دژی موسلمانان ، ودهلیل گوتنا خودی به : ﴿ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَاِنَّهُ
مِنْهُمْ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظّٰلِمِيْنَ - وهه چی بی ژ هه وه وان بو خو
بکه ته سهرکار ئه و دی ژ وان بت ، وحوکمی وی حوکمی وانه . هندي
خودی به وان زورداران یین کافران بو خو دکه نه سهرکار سهرراست
ناکه ت ﴾ [المائدة : ۵۱] .

یا سی پی : ههچی پی بوتپه ریسان کافر نه کهت ، یان د کوفرا وان
 دا بکهفته گومانی ، یان ریبارا وان دورست بینت ، دی کافر بت . (۴)
 یا جاری : ههچی پی باوهری پی بینت کو ری ورپبارا ئیکی دی
 ژ یا پیغه مبهری - سلاف لی بن - تمامتره ، یان حوکمی ئیکی
 دی ژ حوکمی وی باشتره ، وه کی وان یین حوکمی طاغوتی
 ب سهر حوکمی پیغه مبهری - سلاف لی بن - دئخن ، نهو کافره .
 یا پینجی : ههچی پی کهربین خو بهافیتته تشته کی ژ وان تشتین
 پیغه مبهری - سلاف لی بن - پی هاتی دی کافر بت ، نه گهر خو نهو کاری
 ب وی تشتی بکهت زی .

یا شهشی : ههچی پی یاری وترانه یان بو خو ب تشته کی ژ دینی
 پیغه مبهری بکهت ، یان ب خهلات وجهلاتی نهو پی هاتی ، دی کافر

وهوین دوعا وپهرستی بو وی ب تنی لی بکهن ﴿ [الجن : ۱۸] و د حه دیسه کی
 دا یا ئیمام نه حمهد و ترمذی ژ نوعمانی کوری بهشیری فه دگوهرین هاتی به :
 (الدعاء هو العبادة - ههما دوعایه عبادت) ، لهو دوعا ژ خودی ب تنی دئیتته
 کرن .

(۴) نایه تهک دیبژت : ﴿ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ
 الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا - فَيُجَا ههچی پی کافری پی ب وان تشتان بکهت یین ژبلی
 خودی پهرستن بو دئیتته کرن و باوهری پی ب خودی بینت نهو ل سهر رپکا
 باشتر موکم وراست بوو ، ووی خو ب وی وهریسی فه گرت پی نه ئیتته برین ﴿
 [البقرة : ۲۵۶] مهنه کوفرا ب طاغوتی ژ پیشتی یین ئیمانی به .

(۲)

رامانا په‌یڅا طاغوت^(۵)

ب ناڅی خودایی مه‌زن ودلوڤان

تو بزانه - خودی ره‌حمی ب ته ببهت - کو کوفرا
ب طاغوتی وباوهری ئینانا ب خودی ئیکه‌مین تشته خودی ل سهر
مروڅی فهرکری ، وده‌لیل ل سهر څی چه‌ندی گوتنا خودی‌یه :
﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ أُعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ - وَ
ب راستی د ناڅ ههر ملله‌ته‌کی بوری دا مه پیغه‌مبه‌ره‌ک هنارتبوو دا
فه‌رمانی ب په‌رستنا خودی وگوهداری‌یا وی ل وان بکه‌ت ووان
ژ په‌رستنا شه‌یتانی وصبه‌نهم ومری‌یان بده‌ته پاش ﴾ [النحل : ۳۶] .
وکوفرا ب طاغوتی نه‌وه : ته باوهری هه‌بت کو ههر په‌رستنه‌کا
هه‌بت - یا خودی تی نه‌بت - یا به‌طاله ، و ژ خودی پیڅه‌تر تو په‌رستنا

(۵) په‌یڅا طاغوت د زمانی عه‌ره‌بان دا بو ههر که‌سه‌کی په‌رستنا وی بیته‌کرن
خودی تی نه‌بت دئیته گوتن .

يا نههئى : ههچىيى باوهر بكهت كو بو هندهك مروقان ههيه
ژ شريعهئى موحهمهدى دهر كهفن وهكى بو خدرى چيىووى ژ شريعهئى
مووساى - سلاڤ لى بن - دهر كهفت ، نهو دى كافر بت .

يا دههئى : پشتدانا دينى خودى ، كو نه خو فير بكهت و نه كارى
بى بكهت ، و دهليل ل سهر قى چهندي گوتنا خودىيه : ﴿ وَمَنْ أَظْلَمُ
مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ - و كهس
ژ وى زورداتر نينه يى ب نايهتين خودى شيرهت لى بينه كرن ،
پاشى نهو پشت بدهته وئ هههئى ، ووجهكى بو خو ژى نه گرت ،
وخو دفن بلند بكهت ، هندی ئەمین ئەم تولى ژ وان تاوونباران
دستينين يين پشت ددهنه نايهت و دهليلين خودى ، ومفاى بو خو ژى
وهرنه گرن ﴾ [السجدة : ۲۲] .

و دقان ههر دهه مهسهلان دا چو فهرق نينه د ناڤهرا وى كهسى دا
يى ب يارى قه يان ب مجدى قه يان ژ ترسان دا بكهت ، نهو تى نهبت
يى كوتهكى لى دئيتته كرن ، وئهقه هههئى نهون يين خهطهرا وان گهلهك
يا مهزن و گهلهك روى ددهن ، قييجا يا فهره بو موسلمانى يى لى
هشيار بت وژى بترست ، ئەم خو ب خودى دپارييزين ژ عهزابا وى
و ژ وى تشتي غهزهبا وى فهر دكهت .

وطاغووت په یفه کا گشتی یه ، هدر کهسه کی په رستن بو بیته کرن
- ژبلی خودی - وئو یی پی رازی بت وئو طاغووته ، و طاغووت
گهله کن ، وسهرین وان پینجن :

یی ئیکي : شهیتانه وئو بو په رستنا نه بو خودی گازی دکهت ،
وده لیل گوتنا خودی یه : ﴿ اَلَمْ اَعْهَدْ اِلَيْكُمْ يَابَنِي اٰدَمَ اَنْ لَا تَعْبُدُوا
الشَّيْطَانَ اِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ - خودی دبیزته مرو فان : وئو ما من
ل سهر نه زمانین پیغه مبه رین خو شیرت ل هه وه نه کربو کو هوین
په رستنا شهیتانی نه کهن و گو هی خو نه ده نی ؟ هن دی وئو وئو بو هه وه
دوژمنه کی ناشکه رایه ﴾ [یس : ۶۰] .

یی دووی : وئو حاکمی زالمه یی نه حکامین خودی بگوهورت ،
وده لیل گوتنا خودی یه : ﴿ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ يَزْعُمُوْنَ اَنَّهُمْ اٰمَنُوْا بِمَا
اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَا اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُوْنَ اَنْ يَتَحَاكَمُوْا اِلَى الطَّاغُوْتِ وَقَدْ
اُمِرُوْا اَنْ يَكْفُرُوْا بِهِ وَيُرِيْدُ الشَّيْطَانُ اَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلٰلًا بَعِيْدًا - وئو
موحه مه د ما ته کاری وان منافقان نه زانی یه وئوین ژ دره و دبیزن وان
باوهری ب وی ئینایه یا بو ته هاتی یه خواری ، کو قورئانه ، و ب وی
ژی یا بهری ته بو پیغه مبه ران هاتی یه خواری ، و وان د حه لکرنا
هه فر کی یان دا دقیت حو کمی خو ببه نه نک وی شریعه تی به طال یی
خودی نه دانای ، وئو ب خو فرمان یا ل وان هاتی یه کرن کو وئو

که‌سی نه‌که‌ی ، و ته باوهری هه‌بت کو ههر که‌سه‌کی ئیکی ژبلی خودی
بهریست کافره ونه‌قیانا وی د دلی ته دا هه‌بت .

ورامانا باوهری ئینانا ب خودی نه‌وه : تو باوهری‌یی بینی کو خودی
ب تنی نه‌وه خودایی حه‌قه‌یی په‌رستن بو دئیته‌کرن ، و تو هه‌می ره‌نگین
په‌رستنی بو وی ب تنی پیشکیش بکه‌ی ونه بو چو که‌سین دی ، و تو
حه‌ز ژ وان هه‌می که‌سان بکه‌ی یین ئیخلاصی د په‌رستنی دا دکه‌ن
و پشته‌قانی‌یا وان بکه‌ی ، ونه‌قیانا بو ته‌په‌رستان ل نک ته هه‌بت و تو
نه‌یاره‌تی‌یا وان بکه‌ی ، و نه‌قه‌یه دینی ئیبراهیمی یی کو هه‌چی‌یی دلی
خو نه‌به‌تی نه‌وه وی سقکی ب خو کری‌یه .

ونه‌قه‌یه نه‌وه چاقلیکرن یا خودی به‌حس ژی کری ده‌می گوتی :
﴿ قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا
بُرَاءُ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ
الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدُّهُ - ب راستی چاقلیکرنه‌کا
باش بو هه‌وه ، که‌لی خودان باوهران ، د ئیبراهیمی و خودان
باوهرین د که‌ل وی دا هه‌بوویه ، ده‌می وان گوتی‌یه ملله‌تی خو‌یی
کوفر ب خودی کری : هندی نه‌مین نه‌م ژ هه‌وه و ژ وی تشتی هوین
ژبلی خودی دپه‌ریسن دبه‌رینه ، مه کافری ب هه‌وه کر ، و نه‌م ب وی
کوفری درازی نین یا هوین ل سهر ، و دوژمناتی د ناقه‌را مه وه‌وه دا
ئاشکه‌را بوو وه‌روه‌هر دی مینت هندی هوین دکافر بن ، هه‌تا
هویت باوهری‌یی ب خودی ب تنی بین ﴿ [الممتحنة : ٤] .

وگوٽنا خودی : ﴿ وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٌ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ - وَكُلِّيلِينَ غَيْبِي لَنُكَ خُودِيْنِه ، ژ وی پیٺه تر کھس پی نزان ت ، و ژ وان : زانينا دھمی قيامه تي به ، وهاتنا باراني به ، وتشتي د مالبحويکان دايه ، وکرنا کاری ل پاشه رږڙي به ، وجهي مرنا مروقي به ، ونه وهه ر تشته کي ل هشکاتي ودهريايي دزانت ، وبه لگه ک ژ داره کي ناوهر ييت نه گهر نهو پي نه زانت ، فيجا هه ر دندکه کا د عمردي دا څه شارتي ، وهه ر ته راتي وهشکاتي به کا هه بت ، د کيتابه کا ناشکرا دا - کو له وحي پراستي به - يا هاتي به بڼه جهکرن ﴾ [الأنعام : ۵۹] .

يي پيښجي : ژبلي خودي نهوي په رستنا وي بيته کرن ونهوي پي رازي بت ، ودهليل گوتنا خودي به : ﴿ وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِنْ دُونِهِ فَلِكُ جَزَاءٌ جَهَنَّمَ كَمَا كُنْتَ جَزَايَ الظَّالِمِينَ - وهه چي فريشته يي بيژت نهو خودي به جزايي وي جهه نه مه ، ووه کي څي جزاي نه م ددهينه هه ر ژوردار وبوتپه ريسه کي هه بت ﴾ [الأنبياء : ۲۹] .

وتو بزانه کو مروږ نابته خودان باوهر ب خودي نه گهر کوفري ب طاغووتي نه که ت ، ودهليل ل سهر څي چهندي گوتنا خودي به : ﴿ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ - فيجا هه چي يي کافري يي ب وان هه مي تشتان بکه ت يي ژبلي خودي په رستن بو دئيه کرن وباوهر يي

باوهری یی ب وی نهئینن ؟ وشهیتانی دفت وان ژ رپکا حهق
دویربکهت ، دویراتی به کا دویر ﴿ [النساء : ۶۰] . (۶)

یی سی یی : نهو کهسه یی کو حوکمی ب وی نه کهت یا خودی
ئینایه خواری ، ودهلیل گوتنا خودی به : ﴿ وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ
اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ - وئوین حوکمی خودی یی وی د کیتابا
خو دا ئینایه خواری گوهارتی ، وباوهری پی نهئینای ، وکار
ب حوکمه کی دی کری ، نهون یین کافر ﴾ [المائدة : ۴۴] .

یی چاری : نهوه یی ژ درهو بیژت : نهز علمی غهیی دزانم ،
ودهلیل گوتنا خودی به : ﴿ عَالِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهَرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا . إِلَّا
مَنْ ارْتَضَى مِنْ رَسُولٍ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا - زانایی
تشتی نه بهر چاقه ، وئهو کهسی ژ بهنی یین خو ب غهیب خو
ئاگه هدار ناکهت ، نهو تی نهبت یی وی بو پیغه مبه رینی یی هلیژارتی
وپی رازی بووی ، نهو وی ب هنده کی ژ غهیی ئاگه هدار دکهت ،
وئهو ل بهر دهستی وی پیغه مبه ری و ل پشت وی هنده ک ملیاکه تان
دهنیرت دا نهو وی ژ نه جنان بپاریزن ﴾ [الجن : ۲۶-۲۷] .

(۶) ژ قی ئایه تی ئاشکه را دبت کو باوهری یا راست هندی دخوازت خودان
ل دویف شریعه تی خودی بجت ، و دهمی کاران دا حوکمی پی بکهت ، فینجا
ههچی یی بیژت : نهز خودان باوهرم ، پاشی حوکمی طاغوتی ب سهر حوکمی
خودی بیخت ، نهو د قی گوتنا خو دا یی دره وینه .

(۳)

هەر سی بناخه

ب ناڤی خودایی مهزن و دلۆڤان

ل سهر ههر ميره کی موسلمان وژنه کا موسلمان پیتقی به کو سی بناخه یان بزانت ، ئه و ژى ئه قه نه : کو خودایی خو ، و دینی خو ، و پیغه مبه ری خو بناست .

بناخه یی ئیکی :

ئه گهر بو ته هاته گۆتن : کی به خودایی ته ؟ تو بیژه : خودایی من ئه لاله ئه وی ب قه نجی یا خو ئه ز ب خودان کریم ، و ئه ز ژ نه بوونی دایم و ئافراندیم ، و ده لیل ل سهر قی چه ندی گۆتنا خودی به : ﴿إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ - هندی ئه و خودایه یی ئه ز دو عایان ژ وی ب تنی دکهم خودایی من و خودایی هه وهیه ، قیجا هوین عه بدینی یا وی بکه ن ، و ئه ز وهوین د عه بدینی یا وی دا وه کی به کین ، و ئه قهیه ریکا راست یا چو چه پ و چویر تیدا نه ههین﴾ [آل عمران : ۵۱] .

ب خودی بینت ، ئەو ل سەر رپکا باشتەر موکم وسەرراست بوو ،
ووی خوۆ ب وی وهریسی نهئیتته برین فه ژ دینی گرت . و خودی گوھ
ل گۆتنین بهنی یین خوۆ ههیه ، و ب ئیهت و کریان و ان یی
زانایه ، و دی جزایی وان سەرا دهتی ﴿ [البقرة : ۲۵۶] .

سەرراستی : دینی موحهمه دییه - سلاف لی بن - ، وسەرداچوون :
دینی ئەبوو جههلییه ، و وهریسی موکم ونهئیتته برین : شاهده دانا (لا
إله إلا الله) ه ، یا کو ههمی رهنگین په رستنن بوۆ خودی ب تنی بنهجه
دکهت .

دئیٔت ، وئەو یی رۆژ و هه‌یف و ستێر ئافران‌دین و ئیخس‌تینه بن فه‌رمانا
خۆ وه‌کی وی دق‌یت ئەو وان ب ر‌یقه‌ ده‌ت ، وئەو ژ ئایه‌تین وی یین
مه‌زنن . نئ ئافران‌دن هه‌می و فه‌رمان هه‌می یا وی یه ، و خودی خودایی
هه‌می چیکری یان یی پاك و بلند و مه‌زن بت ﴿ [الأعراف : ٥٤] .

وئەگەر بۆ ته‌ هاته‌ گوتن : بۆ چ تشتی خودی تو ئافران‌دی ؟ تو
بیژه‌ : وی ئەز بۆ په‌رستن و گوه‌دانا خۆ ئافران‌دیمه ، ودا ئەز ئەمر
و فه‌رمانا وی ب جه‌ بینم ، و ده‌لیل ل سه‌ر په‌رستنی گوتنا خودی یه :
﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِي . مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا
أُرِيدُ أَنْ يُطْعَمُونِي . إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ - وَمَنْ تَعْبُدْ
وَمَرُوفْ نه‌ ئافران‌دینه و پیغه‌مبه‌ر بۆ وان نه‌ هنارتینه ئەگەر ژ به‌ر ئارمانجه‌ کا
مه‌زن نه‌بت ، کو ئەو په‌رستنا من ب تنی بکه‌ن . من چو ر‌زق ژ وان
نه‌ق‌یت و من نه‌ق‌یت ئەو خوارنی بده‌نه من ، ئەزم ر‌زقی دده‌م . مه‌عنا
خودی یی هه‌وجهی که‌سی نینه ، به‌لکی خه‌لک هه‌می ده‌ه‌وجهی وینه ،
ئەو ه‌ ئافران‌ده‌ر و ر‌زقه‌هی وان . هن‌دی خودی یه ئەو ب تنی یه ر‌زقی
دده‌ته خه‌لکی ، و قویتی بۆ وان په‌یدا دکه‌ت ، خودان هیژی موکمه ،
یی که‌س نه‌شیتی ، خودانی هیژ وشیانی هه‌می یی ﴿ [الذاریات :
٥٦-٥٨] .

وده‌لیلی گوه‌دانی گوتنا خودی یه : ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ
وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى
اللَّهِ وَالرَّسُولِ - ئەه‌ی که‌لی ئەوین د باوه‌ری یا خۆ دا دراستگۆ ،

وئەگەر بۆ تە ھاتە گۆتن : تە خودایی خۆ ب چ نیاسی یه ؟
 تو بیژە : من ئەو ب ئایەت و چیکری یین وی نیاسی یه ، و دەلیل
 ل سەر ئایەتین وی ئەف گۆتنا وی یه : ﴿ وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ
 وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي
 خَلَقَهُنَّ إِنْ كُنْتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ - و ل دویفیک ھاتنا شەف و رۆژان ،
 و ژیک جودابوونا رۆژ و ھەیفی ژ ئایەتین خودی و نیشانین ئیکینی
 و شیانا وینە ، وی ئەو بن دەستی خۆ کرینە . ھوین نە بۆ رۆژی و نە
 بۆ ھەیفی نە چنە سوجدی ، چونکی ئەو دچیکرینە ، و بۆ وی خودایی
 ھەرنە سوجدی یی ئەو ئافراندین ، ئەگەر ھوین وی ب تنی
 دیەریسن ﴿ [فصلت : ۳۷] .

و دەلیل ل سەر چیکری یین وی ئەف گۆتنا وی یه : ﴿ إِنْ رَكَبْتَ اللَّهَ
 الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي
 اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ
 الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ - ھندی خودایی ھەو یه ،
 گەلی مروژان ، ئەو خودایە یی عەسمان و عەرد ژ چوئەیی د شەش
 رۆژان دا ئافراندین ، پاشی ئستیوا ل سەر عەرشی کر ، ئانە کۆ :
 ل سەر بلند بوو و ب سەر کەفت ، بلندبوونە کا بابەتی مەزنی یا وی
 بت ، ئەو شەفی ب سەر رۆژی دا دئیت ، ھەتا د ناف دا دیچت
 و رۆناھی یا وی دبەت ، و رۆژی ب سەر شەفی دا دئیت فیجا تار ییا
 وی دبەت ، و ھەر ئیک ژ وان ھەردەم ب لەز ب دویف یا دی دا

وخودی - ب قیٰ فہرمانیٰ وپاشقہ لیدانی - شیرہ تان ل ھہوہ دکہت
ویرا ھہوہ ل دویمایان دینتہ ٲہ ؛ دا ھوین فہرمانین خودی ل بیرا
خو بین و مفای ژئی و ھر بگرن ﴿ النحل : ۹۰ ﴾ .

ودہ لیلیٰ پاشقہ لیدانی گوتنا خودی ٲہ : ﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ
بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ - ھندی خودی ٲہ وی گونہ ھی ژئی
نابت کو شرک ٲی بیٲہ کرن ، ویا ژ شرکی کی متر بت
ژ گونہ ھان ٲہو بو وی یی وی بقیت ﴾ [النساء : ۱۱۶] . و ﴿ إِنَّهُ
مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ
أَنْصَارٍ - وھہ چی یی ھہ ٲیشکھ کی د گھل خودی د عہ بدینی یی دا
بدانت ٲہو خودی بہ ھشت ل سہر وی ھہرام کری ٲہ وجھئی وی
کری ٲہ ناگر ، وچو ٲشتہ ٲانہک وی نابت وی ژئی رزگار بکھت ﴾
[المائدة : ۷۲] .

بناخہ یی دووی :

ٲہ گہر بو ٲہ ھاتہ گوتن : دینی ٲہ چیہ ؟ تو بیٲرہ : دینی من
ئیسلا مہ ، وئیسلا م ٲہوہ مروٲ خو ب دہست ٲہمر و فہرمانا خودی ٲہ
بہر دہت ، ودہ لیل گوتنا خودی ٲہ : ﴿ إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ -
ھندی دینہ یی خودی بو بہ نی یین خو ٲی رازی بووی و ٲیغہ مبہرین
خو ٲی ھنارتین ، و ژبلی وی ب چو دینین دی رازی نابت ئیسلا مہ ﴾
[آل عمران : ۱۹] ، و ﴿ وَمَنْ يَتَّبِعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ
فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ - وھہ چی یی دینہ کی ژبلی ئیسلا می

د بهر سقا فهرمانيڼ خودی وهرن ویی نه مری یا وی نه کهن ، و د بهر سقا پیغه مبهری سلاف لی بن وهرن وگوهداری یا وی حه قی بی بکهن یا نهو پی هاتی ، وگوهداری یا مهزن وکاریده ستین خو بکهن به لی نه د بی نه مری یا خودی دا ، و نه گهر هوین د نابقه را خو دا ل سهر تشته کی ب هه څرکی چوون ، هوین حو کمی وی تشتی بو کیتابا خودی و سوننه تا پیغه مبهری وی موحه ممدی سلاف لی بن بزقرین» [النساء : ۵۹] .

و نه گهر بو ته بیته گوتن : خودی فهрман ب چ ل ته کری یه وتو ژ چ دایه پاش ؟ تو بیژه : وی فهрман ب ته وحیدی ل من کری یه و نه ز ژ شرکی دایمه پاش ، و دهلیل ل سهر فهرماني گوتنا خودی یه : ﴿ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُم لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ۚ هندی خودایی مهز نه د قی قورناني دا فهرماني ل به نی یین خو دکهت کو دادی یی د دهر حه قا وی دا بکهن ، کو په رستنا وی ب تنی بکهن ، و د دهر حه قا خه لکی زی دا کو مافی هه ر خودان مافه کی بده نی ، و فهرماني ب قه نجی یی زی دکهت کو کاریڼ وی ل سهر وان فه ر کریڼ ب دورستی نهو بکهن و ب گوتن و کریار د گهل خه لکی دباش بن ، و خودی فهرماني ب مرو څاینی یی دکهت ، و پاشقه لی دانا ژ هه ر کار و گوتنه کا کریت دکهت ، و ژ هه ر تشته کی یی شریعت ژی رازی نه بت ژ کوفری و گونه هان ، و ژ زور داری یا ل خه لکی و ته عدا بی یا ل سهر وان ،

موحه ممد بابی چو زه لامين هه وه نه بوو ، به لى ئه و پيغه مبه رى خودى به
ودويمه يى پيغه مبه رانه ، فيجا پشتى وى هه تا رږڅا قيامه تى چو
پيغه مبه رينى نابت ﴿ [الأحزاب : ٤٠] .

وده ليل ل سهر نقيږى گوتنا خودى به : ﴿ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى
الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا - فيجا نه گهر هه وه نقيږ كر ، هوين ل هه مى
حالين خو خودى ل بيرا خو بينن ، و نه گهر ترس نه ما هوين نقيږى
ب تمامى بكه ، و ته خسيرى يى تيدا نه كه ، چونكى ئه و
ل هنده كه ده مين ده ستني شانكرى د شريعه تى دا يا هاتى به
واجبكرن ﴿ [النساء : ١٠٣] .

وده ليل ل سهر دانا زه كاتى گوتنا خودى به : ﴿ خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ
صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلَّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ - تو نه
موحه ممد ، ژ مالى وان توبه كه رين باشى و خرابى تيكه لى يه كه كرين
خيږه كى وهر بگړه كو ئه و پى ژ پيساتى يا گونه هى پاڅر بن ،
و ژ دهرجين دوروى يان بلند بڼه دهره جين دلسوزان ، و تو دوعا
وداخوازا ژيبرنا گونه هان بو وان بكه ، هندى دوعايين ته نه
دلږفانى و دلږه حه تى به بو وان ﴿ [التوبة : ١٠٣] .

وده ليلى رږڅى يى گوتنا خودى به : ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ
عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ - نه گه لى نه وين
باوهرى ب خودى و پيغه مبه رى وى ئيناي و كار ب شريعه تى وى

داخواز بکەت ، وئیسلاڤ ئەوێ مرۆڤ ب تەوھیدی و گۆھداری یی خو
تەسلیمی خودی بکەت ، و باوەری یی ب پیڤەمبەری دویمەیی
موحەممەدی سلاڤ لی بن بینت و دووچوونا وی بکەت و ڤەشارتی
وئاشکەرە ئەو بقییت ، ئەو دین ژ وی نائیستە ڤەبویلکرن ، و ئەو
ل ئاخەرەتی ژ زیانکارانە ئەوین پشک و بارین خو ژ دەست داین ﴿
[آل عمران : ۸۵] .

ودینی ئیسلامی ل سەر پینج ستوینان یی ئافاکرییە :
ستوینا ئیککی : شاهدهانە کو ئەللاھ ب تنی خودایی ب حەڤە ،
و کو موحەممەد پیڤەمبەری خودییە ، و کرنا نڤیژانە ، و دانا زەکاتییە ،
و روژیگرنا رەمەزانییە ، و کرنا حەجییە بو وی یی بشیت .
ودەلیلی شاهدهانی گۆتە خودییە : ﴿ شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
وَأَلَمَلِكُهُ وَأُولُوا الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ - خودی
شاهدهیی دایە کو ئەو ب تنی خودایە ، و وی شاهدهیی یا فریشتە
وزانیان ژ ی دا دگەل شاهدهیی یا خو ، ل سەر مەزنترین تشتی
شاهدهیی بو دئیتە دان : کو تەوھید و پی رابوونا وییە ب
دادی یی ، ژ وی پیڤەتر چو خودا نینن ، یی زالە چو تشتەکی وی
بقییت ل بەر وی ئاسی نابت ، دگۆتن و کریارین خو دا یی
کاربنەجھە ﴿ [آل عمران : ۱۸] .

ودەلیل ل سەر پیڤەمبەری یی یا موحەممەدی گۆتە خودییە : ﴿ مَا
كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ -

وده لیلی کرنا چه جی گوتنا خودی یه : ﴿ وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ
الْبَيْتِ مَنْ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِيْنَ -
وخودی ل سهر مروقی شیان هه بن ل هه چی جهی ئەو لی بت قهستکرنا
قی مالی فه رکری یه بو کرنا چه جی . وهه چی یی باوه ری یی
ب فه ربوونا چه جی نه ئینت ئەو کافره ، وخودی یی ده وله مهنده چو
مننهت ب وی وچه جا وی وکاری وی نینه ﴾ [آل عمران : ۹۷] .

ئه گهر بو ته هاته گوتن : باوه ری چیه ؟ تو بیژه : کو تو
باوه ری یی ب خودی ، و ب ملیاکهت و کتیب و پیغه مبه ری ن وی ،
و ب رۆژا قیامه تی یینی ، و کو تو باوه ری یی ب قهده ری یینی کو باشی
وخرابی ژ خودی یه .

وده لیل گوتنا خودی یه : ﴿ اَمَّا الرَّسُوْلُ بِمَا اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ
وَالْمُؤْمِنُوْنَ كُلٌّ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰئِكَتِهِ وَكِتٰبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْ
رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيْرُ - پیغه مبه ری
خودی موچه ممه دی سلاف لی بن باوه ری ب وی ئینایه یا بو وی
ب وهی ژ نک خودایی وی هاتی ، و خودان باوه ران زی باوه ری
ئینایه و کار ب قورئانا مه زن کری یه ، هه می یان باوه ری ب خودی
ئینایه کو خودایه کی خودان سالو خه تی ن مه زن و تمامه ، و کو خودی
فریشه تی یی ب قه در هه نه ، و کو وی کتیب یی ئینایه نه خواری ،
و پیغه مبه ر بو خه لکی هنارتینه ، ئەم - خودان باوه ر - باوه ری یی
ب هنده ک ژ وان نائینی و کوفری ب هنده کان بکه یی ، به لکی ئەم

کری ، خودی رۆژی ل سەر ههوه نفیسی به کانی چاوال سەر مللهتین بهری ههوه نفیسی بوو ﴿ [البقرة : ۱۸۳] .

وئه گهر بۆ ته هاته گۆتن : رۆژی ههیه که ؟ تو بیژه : بهلی ، ودهلیل گۆتنا خودی به : ﴿ شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ - ههیشا ره مه زانی یا کو خودی د شه فا وی یا ب بها دا دهست ب ئینانه خوارا قورئانی کری ؛ دا بۆ مرووفان بته رینیشاندەر ، ونیشانین ئاشکهرا ل سەر هیدایه تا خودی وژیکجودا کرنا د ناچهرا راستی یی و نه راستی یی تیدا هه نه . قیجا هه چی یی ژ هه وه گه هه شته قی هه یقی ویی ساخه لم و ئاکنجی بت بلا ل رۆژین وی یی ب رۆژی بت ﴿ [البقرة : ۱۸۵] .

وئه گهر بۆ ته هاته گۆتن : ئه ری رۆژی ب شه قی به یان ب رۆژی به ؟ تو بیژه : ب رۆژی به ، ودهلیل گۆتنا خودی به : ﴿ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتُمُوا الصَّيَّامَ إِلَى اللَّيْلِ - وبخون و شه خون هه تا رۆناهی یا دورست ل عه سمانی بۆ هه وه ئاشکهرا بیت ، و ژ تار یی شه قی جودا بیت ، پاشی خو ژ وان تستان یین رۆژی پی دکه فت بده نه پاش ، وحه تا شه ف ب ئافابوونا رۆژی دئیت هوین رۆژی یی تمام بکه ن ﴿ [۱۸۷] .

پشتی مرنی ئەم ژ گۆران نائیینه راكرن ، تو - ئەى موحه مه د - بیژه وان : به لی ئەز ب خودایی خو كه مه هوین دی زیندی بن ودی ژ گۆران ئینه راكرن ، پاشی به حسی وی کاری دی بو هه وه ئیته كرن یی هه وه د دنیا یی كری ، وئه و چه نده ل سه ر خودی یا ب سانا هی به ﴿ [التغابن : ۷] .

بنا خه یی سی یی :

ئه گهر بو ته هاته گۆتن : پیغه مبه ری ته کی یه ؟ تو بیژه : پیغه مبه ری من موحه مه ده ، كوری عه بد لاهی كوری عه بد لوط طه لی كوری هاشمی یه ، و هاشم یی قوره یشی یه ، و قوره یشی كنانینه ، و كنانی عه رهن ، و عه ره ب ژ دوونده ها ئیسماعیلینه ، و ئیسماعیل كوری ئیبراهیمی یه ، و ئیبراهیم ژ نوو حی یه ، و نوو ح ژ ئاده می یه ، و ئاده م ژ ناخی یه ، و ده لیل گۆتنا خودی یه : ﴿ إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ . هندی ئا فراندنا عیسا یه بی باب ل نك خودی وه کی مه ته لا ئا فراندنا ئاده می یه بی باب ودای ؛ چونکی وی ئەو ژ ناخا عه ردی ئا فراند ، پاشی گۆتی : « ببه مرؤف » ئینا ئەو بووی ﴿ [آل عمران : ۵۹] .

وئه گهر بو ته هاته گۆتن : ئیكه مین پیغه مبه ر کی یه ؟ تو بیژه : پیغه مبه ری ئیکی نوو حه ، و پیغه مبه ری دو ب ها هی یی ویی ژ هه می یان باشتر موحه مه ده - سلاف لی بن - ، و ده لیل گۆتنا خودی یه : ﴿ إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَىٰ نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ . ئەى موحه مه د مه

باوهری یی ب وان ههمی یان دئینین . وییغه مبهری و خودان باوهران
گوت : خودایی مه ، مه گوهر ل وی بوو یا ته ب وهی هنارتی ، و مه
گوهداری یا وی ههمی یی کر ، مه هیقی یه - ژ قهنجی یا خو - ل مه
بیوری ، چونکی تویی یی ته نهم ب قهنجی یین خو ب خودان کرین ،
وزفرینا مه بو نک ته ب تنی یه ﴿ [البقرة : ۲۸۵] .

ودهلیل ل سهر قهدهری گوتنا خودی یه : ﴿ اِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ
بِقَدَرٍ - هندی ئه مین ههر تشته کی هه ی مه ب پیفانه کی ئافراندی یه ، و ئه
یی دزانی نه ﴿ [القمر : ۴۹] .

و ئه گهر بو ته هاته گوتن : قهنجی چیه ؟ تو بیژه : قهنجی ئه وه
تو و هسا په رستنا خودی بکه ی ههر وه کی تو وی دینی ، چونکی ئه گهر
تو وی نه بینی ژ ی ئه وه ته دبیت ، و دهلیل گوتنا خودی یه : ﴿ اِنَّ اللّٰهَ
مَعَ الَّذِيْنَ اتَّقَوْا وَالَّذِيْنَ هُمْ مُحْسِنُوْنَ - هندی خودایی مه زنه
ب سهر که فتن و پشته فانی یا خو یی د گهل وان یین خو ژ کریتی
و خرابی یان داینه پاش ، و ب هاریکاری و ته و فیک و سهر که فتن خو یی
د گهل وان یین د کرنا عبادته تی دا قهنجی کری ﴿ [النحل :
۱۲۸] .

و ئه گهر بو ته هاته گوتن : ئه وی باوهری یی ب رابوونا پشتی مرنی
نه ئینت کافره ؟ تو بیژه : به لی ، و دهلیل گوتنا خودی یه : ﴿ زَعَمَ
الَّذِيْنَ كَفَرُوْا اَنْ لَّنْ يُعْطُوْا قُلْ بَلٰی وَرَبِّيْ لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبُّوْنَ بِمَا عَمِلْتُمْ
وَذٰلِكَ عَلٰی اللّٰهِ يَسِيْرٌ - ئه وین کوفر ب خودی کری ژ دره و گوتن :

ليلا من المسجد الحرام إلى المسجد الأقصى الذي باركنا حوله -
 خودايى مهزن خوڤاك ومهزن دكهت ؛ چونكى ئەو دشت وى تىشتى
 بكهت يى كهسى دى ژبلى وى نهشتى بكهت ، ژ وى پيشهتر چو
 خودايىن دى نين ، ئەو يى ب شهف بهنى يى خو موحه مەد سلاف
 لى بن ب لهشى ورحى فه ژ مزگهفتا حەرام ل «مهكهه» برىيه
 مزگهفتا ئەقصابى ل «بهيتوله قدسى» ئەوا خودى ل دۆرين وى
 بهره كهت هافيتى يه شينكاتى وبهره مى چاندى يى وى ، ئەو كرىيه
 جهى گەلەك پيغه مبهران ﴿ [الإسراء : ۱] .

وئەگەر بۆ ته بيه گۆتن : ژى يى وى چەند بوو ؟ تو بيزه : ژى يى
 وى شىست وسى سال بوون ، ل چل سالى يى بوو بوو پيغه مبهر ،
 وبيست وسى سالان ئەو پيغه مبهر بوو ، ب ﴿إقرأ﴾ ئەو بوو بوو
 پيغه مبهر ، و ب ﴿المدثر﴾ هاتبوو هنارتن ، وئەوى ب فى ئايهتى مروڤ
 ئاخافتن : ﴿ياأيها الناس إني رسول الله إليكم جميعا - تو ئەى
 موحه مەد ، بيزه هەمى مروڤان : هندی ئەزم ئەز پيغه مبهرى خودى مه
 بۆ هەوه هەمى يان نهكو بۆ هنده كان ب تنى﴾ [الأعراف : ۱۵۸] .
 فيجا وان ئەو درهوين دهرىخست ونه خوڤشى گەهاندى ودهرىخست ،
 ووان گۆت : ئەو سىره بةنده كى درهوينه ، ئينا خودى ئەف ئايهته بۆ
 وى هنارت : ﴿وإن كنتم في ريب مما نزلنا على عبدنا فأتوا بسورة من
 مثله وادعوا شهداءكم من دون الله إن كنتم صادقين - وئەگەر هوين ،
 ئەى گەلى كافرين سهررهق ، د وى قورئانى دا ب گومانن يا كو مه

وهی ب گه هاندنا په یامی بو ته هنارتی یه ههر وه کی مه بو نوو حی
وپېغه مبه رین پشی وی هنارتی ﴿ النساء : ۱۶۳ ﴾ .

ونه گهر بو ته هاته گوتن : نهری پیغه مبه رین هنارتی د ناڅه را وان دا
هه نه ؟ تو بیژه : به لی ، وده لیل گوتنا خودی یه : ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ
أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ أُعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ - وَبِالْإِسْتِغَاثَةِ بِرَبِّهِمْ يُخْلَفُونَ ﴾
ملله ته کی بو ری دا مه پیغه مبه ره ک هنارتبو دا فره مانې ب په رستنا
خودی وگوهداری یا وی ل وان بکته ووان ژ په رستنا شهیتانی و صه نه م
ومری یان بده ته پاش ﴿ النحل : ۳۶ ﴾ .

ونه گهر بو ته هاته گوتن : نهری موحه مده مروځه ؟ تو بیژه : به لی ،
وده لیل گوتنا خودی یه : ﴿ قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يُوحَى إِلَيَّ أَنَّمَا
إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ
بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا - تَوْنَه ی موحه مده ، بیژه قان بو تپه ریسان : هه ما نه ز
ژی وه کی هه وه مروځه کم وهی بو من ژ نک خودایې من دئیت به لی
خودایې هه وه خودایه کی ب تنی یه ، فیجا هه چی یی ژ عه زابا خودایې
خو بترست ودلی خو بیه ته خیرا وی ل روژا دیدارا وی ، بلا کاره کی
چاک بو خودایې خو بکته کول دویځ شریعه تی وی بت ،
وچو شریکان د په رستنی دا بو وی نه دانت ﴿ الکهف : ۱۱۰ ﴾ .

ونه گهر بو ته بیته گوتن : نهری موحه مده عه بده ؟ تو بیژه : به لی :
وده لیل گوتنا خودی یه : ﴿ سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ ﴾

(۴)

چار پیپک

ب ناڅی خودایي مهزن ودلوفان

ئهغه چار پیپکن ژ پیپکین دینی ، مروځی موسلمان دینی خو پی
ژ دینی موشرکان جودا دکهت :

پیپکی ئیکي :

هندی ئه کافر بوون یین پیغه مبه ری خودی - سلاف لی بن -
شهری وان کری باوهری ب تهو حیدا خودایینی یی (ربووبیسه تی) بو
خودی هه بوو ، وو ان شاهده یی ددا کو خودی یه ئافراندهری رزقدهه ،
یی ژبن و مرن د دهستان دا ، ئهوی ههمی کاران ب ریغه دبهت ، ووی
چهندی ئه نه ئینابوونه د ئیسلامی دا ، ودهلیل ل سهر قی چهندی
گوئنا خودی یه : ﴿ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمْ مَنْ يَمْلِكُ
السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ
وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ - تو نهی موحه مهه د ، بیژه
فان بوتپه ریسان : ئه کی یه ژ عهسمانی رزقی ددهته هه وه ، دهمی بارانی
ژی دبارینت ، و ژ عهردی دهمی شینکاتی ژی دهردیخت فیجا هوین

بو به نی یی خو موحه مده دی سلاف لی بن هنارتی ، وهوین دییژن نهو
نه ژ لایی خودی قهیه ، پا دی وهرن سووره ته کا ب تنی یا وه کی
سووره تین قورنایی بینن ، وهاریکاری یی ژ هه چی یی هوین بشینی
ژ پشته قانین خو بخوازن ، نه گهر هوین د گوتنا خو دا دراستگونه ﴿
[البقرة : ۲۳] .

باژی پری وی (مه که هه) ، و ل ویری نهو یی بووی ، ومشهخت
بوو بوو (مه دینی) و ل ویری مربوو ، له شی وی هاته قه شارتن ،
وعلمی وی ما ، نهو پیغه مبه ره وپه رستنا وی نائیته کرن ، نهو دره وان
ناکهت ، گوهداری یا وی دئیته کرن ، سلاقین خودی ل وی وبنه مال
وهه قالین وی هه می یان بن .

وی بکهن ، فِیجا ب وی چهندی ئهو کافر بوون ؛ چونکی پهرستن
 ومه هدر بۆ خودی ب تنی یه ، هندی خودی یه ئهو ل رۆژا قیامه تی
 حوكمی د نابقه را خودان باوهرین دلساخ وبوتپهریسان دا د وی تشتی
 دا دکهت یی ئهو تیدا ژیک جودا دین ، فِیجا ئهو جزایی ههر یه کی یی
 هیژای وی بت دده تی . هندی خودی یه بهری وی ناده ته ریکا راست
 یی دره وی ل سهر ناخی خودی بکهت ، وگه له ک کوفر ی ب ئیهت
 وهیجه تین وی بکهت ﴿ [الزمر : ۳] .

وده لیلی مه هدر ی گوتنا خودی یه : ﴿ وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَكَ
 يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ يَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتَنْبِئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا
 يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ - وئه ف
 بوتپهریسه ژبلی خودی پهرستنا وی تشتی دکهن یی نه ب تشته کی
 زیانی دگه هینته وان ، ونه ل دنیا یی ونه ل ئاخره تی مفایه کی
 دگه هیننی ، وئه دبیزن : هه ما ئهم پهرستنا ئه وین هه دکهین دا ئهو
 مه هدر ی بۆ مه ل نک خودی بکهن ، تو ئه ی موحه مه د بیژه وان :
 ئه ری هوین وی تشتی ژ مه سه لا فان مه هدر چی یان نیشا خودی ددهن
 یی ئهو نه ل عه سمانان ونه ل عه ردی نه زانت ؟ چونکی ئه گهر هه وه
 ل عه ردی یان ل عه سمانان هنده ک مه هدر چی هه بانه مه هدر ی بۆ هه وه
 بکهن ئهو ژ هه وه چیتر دا وان ناست ، فِیجا خودی یی پاک وبلنده
 ژ وی تشتی ئه ف بوتپهریسه د پهرستنی دا بۆ وی دکهنه هه فیشک ﴿
 [یونس : ۱۸] .

وحیوانین خو ژى دخون ؟ ونه وگوه وچافین هوین بهیستن ودیتنى
 پى دکه د وخوشی پى پى دبه د دهستی کى دانه ؟ ونه وکیه مرن
 وژین د گهر دوونى ههمی پى دا ب دهستی وى ، قیجا یین زیندى
 ژ یین مری دینته دهر ژ وان چیکری یین هوین بزنان ، وهوین
 نه زانن ؟ ونه وکیه پى کارى عهر د وعه سمانى ب ریقه دبه ت ، وکارى
 هه وه وپى ههمی چیکری یان ؟ نه و دى بهر سفى دهنه ته کو نه وى قى
 ههمی پى دکه ت خودی یه ، قیجا تو بیژه وان : نه وى ما هوین ژ عه زابا
 خودى ناترسن نه گهر هه وه په رستنا تشته کى دى د گهل وى کر ؟ ﴿
 [یونس : ۳۱] .

پیپکى دووى :

هندى نه و کافر بوون یین پیغه مبه رى - سلاف لى بن - شه رى وان
 کرى ، مه خسه دا وان ب په رستنا صه نه مان نه و بوو نه و صه نه م وان
 نیزیکی خودى بکه ن ومه هدرى بو وان ل نک خودى بکه ن .

وده لیلې خونیزیکرنى گوتنا خودى یه : ﴿ اَلَا لِلّٰهِ الدِّیْنُ الْخَالِصُ
 وَالَّذِیْنَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ اَوْلِیَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ اِلَّا لِيُقَرِّبُوْنَا اِلَى اللّٰهِ زُلْفٰی اِنَّ
 اللّٰهَ یَحْكُمُ بَیْنَهُمْ فِی مَا هُمْ فِیْهِ یَخْتَلِفُوْنَ اِنَّ اللّٰهَ لَا یَهْدِیْ مَنْ هُوَ کَاذِبٌ
 کَفَّارٌ - نى گوه دانا ساخلم وپاراستى ژ شرکى بو خودى ب تنی یه ،
 ونه وین شرک ب خودى کرى وژبلى وى هنده ک سهرکار بو خو
 دانان ، نه و دیژون : هه ما نه م په رستنا فان خود او هندان د گهل خودى
 دکه یین دا نه و مه هدرى بو مه ل نک خودى بکه ن ، ودا مه نیزیکی

شريكهك د پهرستنې دا ههبت ، تو سهر كارې مه يې ئه م گوهدارى
 وپهرستنې بۇ وى ب تنې دكهين ، نى فان پهرستنا شهيتانان دكر ،
 پترى يا وان باوهرى پى هه بوو وگوهدارى بۇ دكر ﴿ سبأ :
 ٤٠-٤١] .

وده ليلې پهرستنا وان بۇ پيغه مبه ران ئه ف گوتنا خودى يه : ﴿ وَاِذْ
 قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ اَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّي إِلَهَيْنِ مِنْ
 دُونِ اللَّهِ قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقِّ إِنْ كُنْتُ
 قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمَ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ
 الْغُيُوبِ . مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُ
 عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتُ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ
 عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ . إِنْ تُعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ عَبْدُكَ وَإِنْ تُغْفِرَ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ
 الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ - و ل بيرا خو بينه فه ده مى خودى ل رږڅا قيامه تى
 گوتى : ئه ي عيسايى كورى مهربه مى ئه رى ته گوتبوو مرو فان : من
 ودايكا من بو خو بكه نه خودا وه ند ژبلى خودى ؟ ئينا عيساى خودايى
 خو پا ككر وبه رسف دا : بو من نابت نه ز وى بيژمه مرو فان يا حق
 نه بت ، نه گهر من نه و گوت بت ته يا زانى ؛ چونكى چو تشت ل بهر
 ته بهرزه نابت ، تو وى تشتى د نه فسا من دا فه شارتي دزاني ، و نه ز وى
 يا د نه فسا ته دا نزام . هندي تويى تو ب هه ر تشته كى ئاشكه را
 و فه شارتي يى پرزانيى . عيساى سلاف لى بن گوت : ئه ي خودا من
 تشتهك نه گوتى يه وان نه و تى نه بت يى ته ب وه حى بو من هنارتى ،

پيپکي سي يي :

هندي خودي يه پيغهمبر - سلاف لي بن - بو خه لکي عهردي
هنارتبوو وئو ل سهر گه لهک دينين ژيک جودا بوون ، ووان گه لهک
رهنگين پهرستن دکر ، ژ وان هه بوون يين پهرستنا مليا که تان
دکر ، و ژ وان هه بوون يين پهرستنا پيغهمبر وچا کان دکر ، و ژ وان
هه بوون يين پهرستنا بهر وداران دکر ، و پيغهمبري - سلاف لي بن -
شهر ي وان هه مي يان کر بيي کو جوداهي يه کي بيخته نافه را وان ،
وده ليل ل سهر في چه ندي گوتنا خودي يه : ﴿ وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ
فِتْنَةً وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ - وَهُوَ يَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْعَبَثِ ﴾
بوته ري سان بکه دا شرک وپاشقه ليدانا ژ ريکا خودي نه مينت ، ودا
پهرستنا خودي ب تني بيته کرن ، فينجا ته نگافي ژ سهر به ني يين خودي
ل عهردي رابيت ، وحه تا دين وپهرستن وگوهدان هه مي بو خودي
ب تني بت نه بو که سي دي ﴿ [الأنفال : ۳۹] .

وده ليل ل سهر هندي کو وان پهرستنا مليا که تان دکر ، نه ف گوتنا
خودي يه : ﴿ وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ أَهْمُلَاءِ إِيَّاكُمْ
كَأَنَّهُمْ يُعْبُدُونَ . قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنتَ وَلِيْنَا مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ
الْجِنَّ أَكْثَرَهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ - وَتَوَّاهِي مَوَاحِمَهُدَ بِهِ حَسِي وَي رُوژي بکه
يا خودي بوته ري سان وئو مليا که تين وان پهرستن بو دکر تيدا کوم
دکه ت ، پاشي نهو ديژه مليا که تان : نهري نه وين هه پهرستنا هه وه
دکر ؟ مليا که تان گوت : نه ي خودا نه م ته پاک وپيروژ دکهين کو ته

وبه حسی هەر تشته کی دکەت یی ژبلی خودی دوعا ژێ دئینه کرن ،
 مریه کە بت یان مروّقه کی نه حازر ، ژ پیغه مبه و چاکان وهەر که سه کی
 دی ، ب رهنگی هاوار کرنی بت یان دوعایی بت یان هەر رهنگه کی
 دی ، و ب تنی خودی یه په رستن بو دئیه کرن . ئه وین هه یین
 بو ته رهیس دوعایان ژێ دکهن د گهل خودی ژ پیغه مبه و چاک
 و ملیاکه تان ، ئه و ب خو ب کرنا وان چاکی یین ئه و دشین بکهن خو
 نیزیکی خودایی خو دکهن ، وهیقی یی دخوازن کو خودی
 دلوقانی یی ب وان بهت و ئه و ژ عه زابا وی دترسن ، هندی عه زابا
 خودایی تهیه ئه وه یا کو پیته یی به نی ژێ بترسن ، و خو ژێ بده نه
 پاش ﴿ [الإسراء ۵۶-۵۷] .

وده لیل ل سهر په رستنا وان بو بهر وداران گووتنا خودی یه :
 ﴿ أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ . وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَىٰ - ئه ری قیجا هه وه ئه ی
 گه لی بو ته ره یسان ئه ف خودا وه نه ده دیتینه یین هوین په رستنی بو
 دکهن : لات و عوززا ، و مه ناتی سی یی ، ئه ری وان مفایه ک یان زیانه ک
 گه هاندی یه هه وه دا هه ژێ هندی بین کو بینه شریک بو
 خودی ؟ ﴿ [النجم : ۱۹-۲۰] .

پیپکی چاری :

ئه و کافرین پیغه مبه ری - سلاف لی بن - شه ری وان کری ل ده می
 ته نگافی یی هاوارین خو دگه هاندنه خودی ب تنی ، و ل ته نگافی یی
 شریک بو خودی ددانان ، و ده لیل ل سهر فی چه ندی گووتنا خودی یه :

وفهرمان پی ل من کری کو ئەز بیژمه وان تەوحید و عیبادهتی تە بکەن ،
 و هندی ئەز د نای وان دا ئەز ل سەر وی کاری وان دکر و دگۆت
 شاهد بووم ، و دەمی تە مانا من ل سەر عەردی ب دویمای ئینای و تە
 ب ساخی ئەز بلند کریمە عەسمانی ، تو بووی یی ب حالی وان
 ئاگە هدار ، و تو ل سەر هەمی تشتان شاهدی ، تشتەك نە ل عەردی ونە
 ل عەسمانی ل بەر تە بەرزە نابت . ئەی خودا ئە گەر تو وان عەزاب بدە
 ئەو بەنی یین تەنە - و تو ب حالی وان زانتری - ، یا تە بقیّت
 ب دادی یا خو تو د گەل وان دکە ، و ئە گەر تو ب پەها خو
 گونەهی بو وی ژێ بیە یی خو هیژای گونەه ژێبرنی کری ، هندی
 تویی تویی زالی کەس نەشیتی ، یی کاربنەجە د پێشەبرن
 وفەرمانا خو دا» [المائدة : ۱۱۶-۱۱۸] .

و دەلیل ل سەر پەرستنا وان بو چاکان گۆتە خودی یە : ﴿ قُلْ ادْعُوا
 الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا .
 أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ
 وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا - تو ئەی موحەممەد بیژە
 بو تپەر یسین مللەتی خو : هندی ئەف صەنەمەنە یین هوین گازی دکەنی
 دا نەخۆشی یی ژ هەوە دویر بکەن ئەو د دەست وان دا نینە ، و ئەو
 نەشین وی نەخۆشی یی ژ سەر هەوە وەرگیرنە سەر هەندە کین دی ،
 و ئەو نەشین حالەکی بو حالەکی دی بگووژن ، و خودی ب تنی یی
 دشیّت وی چەندی بکەت . و ئەف ئایەتە د پامانا خو دا یا گشتی یە

دی بیژم : ژوان رهنگان : دوعا کرن ، وداخوازا هاریکاری یی ،
وهاوار کرن ، وڅه کوشتنا قوربانان ، ونهزرکرن ، وترس ، وهیڅی ، وخو
ب هیڅی یی څه هیلان ، ولی زفرین ، وڅیان ، وسههم ، ودلچوون ،
وژی ترسان ، وخودایینی ، وخوچه ماندن ، وخوشکاندن ، ومهزنکرن
کو ژ تایبه تمه نندی یین خودایینی یی نه .

وده لیلی دوعا کرنی گوټنا خودی یه : ﴿ وَأَنْ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا
مَعَ اللَّهِ أَحَدًا - وهندی مزگه فتن بو پرستنا خودی ب تنی نه ، څیجا
هوین پرستنا که سی دی لی نه کهن ، وهوین دوعا وپهرستن بو وی ب
تنی لی بکهن ؛ چونکی مزگه فتن نه هاتینه ئافاکرن بو تشته کی دی ژبلی
پهرستنا خودی ﴾ [الجن : ۱۸] . وگوټنا خودی : ﴿ لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ
وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا كِبَاسُ طُبُخٍ مُدْهَرٍ
أَلْمَاءِ لِيَبْلَغَ نَفَاةٍ وَمَا هِيَ بِإِغْوَاءٍ لِلْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ - گازی یا
تهو حیدی ﴾ « لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ » بو خودی ب تنی یه ، دوعا وپهرستن ژ وی
ب تنی دئینه کرن ، ونه خوداوهن دین نهو ژبلی خودی گازی دکه نی
به رسقا وان یین گازی دکه نی نادهن ، وحالی وان د گهل خوداوهن دین
وان وه کی حالی وی مروټی تیه نی یی ژ دویر څه دهستی خو بو ئافی
دریژ بکهت ؛ دا وی بگه هینته ده څی خو به لی نهو ناگه ټی ، وداخوازا
کافران ژوان خوداوهندان گه له ک ژ راستی یی یا دویره چونکی نهو
شریکان بو خودی چی دکهن ﴾ [الرعد : ۱۴] .

﴿ فَإِذَا رَكَبُوا فِي الْفَلَكَ دَعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ - فَيَجَاءُ لَهُ الْغَرُّ كَافِرٌ دَّهْرِيًّا يَدُلُّ عَلَى كَيْدِهِمْ وَنَجْوَاهُمْ إِلَى اللَّهِ ﴾^(٦) .

بوون ، وئەو ژ خەندقاندنی ترسان ، دی بەری خوڤ دهنه خودی ب تنی ، و ژ دلەکی صافی دی دوعایان ژ وی کەن ، فیجا ئەگەر وی ئەو دەر باز کەرنە هەشکاتییی ، و تەنگافی ژ سەر وان رابوو ، ئەو دی ل شرکا خوڤ زقرنەفە ، ئەو ب قی چەندی د کەفنه د هەقدژییی دا ، ل تەنگافییی تەو حیددا خودی د کەن ، و ل بەرفرەهییی شرکی ب خودی د کەن ﴿ [العنکبوت : ٦٥] .

وخەلکی قی زەمانی مە ل تەنگافییی و ل بەرفرەهییی ژی شرکی ب خودی د کەن ، و خودی باشتەر دزانت .^(٧)

فیجا ئەگەر هاتە گۆتن : ئەری تشتی کۆمکەر بو عیادەتی خودی چیە ؟

دی بیژم : ئەو مەرۆف پیگیرییی ب فەرمانا وی بکەت ، و خوڤ ژ وان تشتان بدەتە پاش یین وی ئەو ژی داینه پاش .

وئەگەر هاتە گۆتن : ئەری رەنگین وی عیادەتی دقیت ژبلی خودی بو کەسی دی نەئیتە پیشکشکرن چنە ؟

(٧) ئەفە بەحسی وان کەسانە یین ل بەرفرەهی و تەنگافییی دوعایان بو خوڤ ژ قەبر و شیخ ووەلییان د کەن ، و هزر د کەن مفاپی وان د قی چەندی دا هەیه .

ئەوا زيانا وی مەزن و خرابی یا وی ل سەر خەلکی بە لاف ﴿ [الدھر : ۷] .

ودەللی ترسی گۆتتا خودی یە : ﴿ إنما ذلکم الشیطان یخوف أولیاءه فلا تخافوهم وخافونی إن کنتم مؤمنین - ھەما شەیتانە ھەوہ د قی چەندی دا سست دکەت ، وئەو یی ھاتی دا ھەوہ ب پشتەفانین خو بترسینت ، فیجا ھوین ژ بو تپەریسان نە ترسن ؛ چونکی ئەو دلاوازن ووان چو پشتەفان نینن ، وھوین ب گوھداری یا من ژ من بترسن ئە گەر ھەوہ باوھری ب من ھەییە ، وھوین دویکەفتنا پیغەمبەری من دکەن ﴿ [آل عمران : ۱۷۵] .

ودەللی ھیقیداری یی گۆتتا خودی یە : ﴿ فمن کان یرجوا لقاء ربہ فلیعمل عملاً صالحاً ولا یشرک بعبادۃ ربہ أحدا - فیجا ھەچی یی ژ عەزابا خودایی خو بترست ودلی خو ببەتە خیرا وی ل رۆژا دیدارا وی ، بلا کارەکی چاک بو خودایی خو بکەت کول دویف شریعەتی وی بت ، وچو شریکان د پەرستنی دا بو وی نە دانت ﴿ [الکھف : ۱۱۰] .

ودەللی خوھیلانا ب ھیقی یا وی قە گۆتتا خودی یە : ﴿ وعلى الله فتوکلوا إن کنتم مؤمنین - وخو بهیلنە ب ھیقی یا خودی ب تنی قە ، ئە گەر ھەوہ باوھری ب پیغەمبەری وی ھەییە ، وھوین کاری ب شریعەتی وی دکەن ﴿ [المائدە : ۲۳] .

وده لیلی داخوازا هاریکاری یی گۆتتا خودی یه : ﴿إياك نعبد وإياك نستعين - ب تنی ئەم گوهداری یا ته دکهین وته دپهریسین ، و ئەم داخوازا هاریکاری یی د هەمی کارین خو دا ژ ته ب تنی دکهین﴾ [الفاتحة : ٤] .

وده لیلی هاوار کرنی گۆتتا خودی یه : ﴿إذ تستغيثون ربكم فاستجاب لكم - دهمی هه وه سه رکه فتنا ل سه ر دوژمنی ژ خودایسی خو خواستی ، ئینا خودی داخوازا هه وه ب جه ئینا﴾ [الأنفال : ٩] .

وده لیلی قه کوشتنی گۆتتا خودی یه : ﴿قل إن صلاتي ونسكي ومحياي ومماتي لله رب العالمين . لا شريك له وبذلك أمرت وأنا أول المسلمين - تو ئەی موحه مەد بیژه قان بوتپه ريسان : هندی نقيژا من وقوربانى منه ب تنی بو خودينه ، نه بو صه نه م و مری و ئەجنانه ، ونه بو كهس ژ وانه یین هوین ژبلی خودی قوربانان بو ددهن ، وژینا من ومرنا من بو خودی یه خودایی هه می چیکری یان . چو هه قیشك بو وی نین نه د خودایینی یا وی دا ونه د په رستن وناق و سالو خه تین وی دا ، و ب ته وحیدا صافی خودایی من فه رمان ل من کری یه ، و ئەز یه کهمین کهسم ژ قی ئومه تی من خو ب ده ست خودی قه به ردای وباوه ری پی ئینای﴾ [الأنعام : ١٦٣-١٦٤] .

وده لیلی نه زر کرنی گۆتتا خودی یه : ﴿یوفون بالنذر ویخافون یوملا کان شره مستطیرا - ئەو وی تشتی باش ب جه دئینن یی وان بو خودی ل سه ر خو نه زر کری ، و ئەو ژ عه زبا خودی یا ل روژا قیامه تی دترسن

د ناث و سالوځهت وکړياريڼ خو دا یی بې هه قاله ، ژ وی پیښه تر عه بدینی
 بو که سی نائیته کرن ، د ناث و سالوځهت وزات وکړياريڼ خو دا یی ب تنی یه ،
 بو ه می چیکری یان یی پر دلوځانه ، و ب خودان باوهران یی دلوځانکاره ﴿
 [البقرة : ۱۶۳] .

وده لیلی خوچه ماندنی گوتنا خودی یه : ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا
 وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ - ئه ی ئه وین
 باوهری ب خودی و پیغه مبه ری وی موحه مده دی سلاف لی بن ئینای
 هوین د نفیژین خو دا هه رنه رکووعی و سجوودی ، و په رستنا خودای
 خو ب تنی بکه ن ، و کاری باش بکه ن ؛ دا هوین ئیقله حی بینن ﴿
 [الحج : ۷۷] .

وده لیلی خوشکاندنې گوتنا خودی یه : ﴿ وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ
 يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلَّهِ لَا يَشْتُرُونَ بِآيَاتِ
 اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا - و ب راستی هنده ک ژ کیتابی یان هه نه باوهری یی
 ب خودی دئین کو خودایه کی ب تنی یه و په رستنا وی ب تنی دقیت
 بیته کرن ، و باوهری یی ب وی یا بو وان هاتی یه خواری ژ قورئانی
 دئین ، و ب وی یا بو وان هاتی یه خواری ژ تهوراتی و ئنجیلی ژ ی ،
 خو بو خودی دشکیښ و ژ وی دترسن ، ئایه تیڼ خودی
 ب په رتاله کی کیمی دنیایی نافرؤشن ﴿ [آل عمران : ۱۹۹] .
 فیجا هه چی یی تشته کی ژ فان ره نگین په رستنی بو ئیکی دی ژبلی
 خودی پیشکیښ بکه ت نه و وی شرک ب خودی کر .

وده‌لیلی لى زفرینى گوتنا خودى‌یه : ﴿ وَأَنْبِئُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ ۚ - وهوين گوهدارى‌یا خودایى خو بکه‌ن و ل وى بزقرن ﴾ [الزمر : ۵۴] .

ودلیلی قیانى گوتنا خودى‌یه : ﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ ۚ - و د گهل فان هیج‌ه‌تین ناشک‌ه‌را هند‌ه‌ک مروّف ژبلی خودى هه‌نه صه‌نه‌مان بوّ خودى دکه‌نه هه‌فتا ، ووی قیان ومه‌زنى وگوهدارى‌یى یا هیژای خودى ب تنى بت دده‌نه وان . وقیانا خودان باوهران بوّ خودى پتره ژ یا فان کافران بوّ خوداوه‌ندیّن وان ﴾ [البقرة : ۱۶۵] .

وده‌لیلی سه‌هما ژ وى گوتنا خودى‌یه : ﴿ فَلَا تَخْشَوْا النَّاسَ وَآخِشَوْنِي ۚ - قیجا هوین د کارئینانا حوکمى من دا ژ خه‌لکى نه‌ترسن ؛ چونکى ئەو نه‌شین نه‌مفای نه‌زیانى بگه‌هیننه هه‌وه ، به‌لى هوین ژ من بترسن ﴾ [المائدة : ۴۴] .

وده‌لیلی دلچوون وژى ترسانى گوتنا خودى‌یه : ﴿ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ ۚ - هندى ئەو بوون ئەوان له‌ز ده‌مى باشى‌یان دا دکر، ووان دوعا ژ مه‌دکرن ودلى خو دبره وى یا ل نک مه‌هه‌ی ، و ژ عه‌زا‌با مه‌دترسان ، وئەوان خو بو مه‌دشک‌اند وگوهدارى‌یا مه‌دکر ﴾ [الأنبياء : ۹۰] .

وده‌لیلی خوداینى‌یى گوتنا خودى‌یه : ﴿ وَالْهُكْمُ إِلَهُ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ۚ - وخودایى هه‌وه گه‌لى مروّفان خودایه‌کى ب تنى‌یه ،

حەرامكردىيە و جەھى ۋى كرىيە ئاگر ، وچو پىشتەقانىك ۋى نابت ۋى
ژى رزگار بىكەت ﴿ [المائدة : ۷۲] .

ڦيڄا نه گهر هاته گوتن : مهزنترين فەرمانا خودی ل بهنی یین خو
کری چیه ؟

تو بیژه : تهو حیدا وی یه د پهرستنۍ دا ، وبهری نوکه به حس ژ ڦی
هاته کرن ، ومهزنترين تشت خودی بهنی یین خو ژۍ داینه پاش شرکا
ب وی یه ، نهو ژۍ نهو د گهل وی دوعا ژ ئیکۍ دی بیته کرن ، یان
هندهك ژ فان رهنګین عبادهتی بو ئیکۍ دی ژبلی وی بیته پیشکیش
کرن . ڦیڄا هه چۍ یی تشته کی ژ رهنګین پهرستنۍ بو ئیکۍ دی ژبلی
خودی پیشکیش بکته ، نهو وی نهو بو خو کره خوداوه ند . وبهری
نوکه نهو نایهت د گهل مه بورین یین هندۍ دگه هینن کو نه ڦه نهو
شرکه یا خودی نهو ژۍ پاشڼه لیداین .

وخودایی مهزن دبیژت : ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا
دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَالًّا بَعِيدًا﴾ - هندۍ
خودی یه وی گونه هی ژۍ نابهت کو شرک پی بیته کرن ، ویا ژ شرکی
کی متر بت ژ گونه هان نهو بو وی یی وی بقیټ ژ بهنی یین خو ژۍ
دبهت ، وهه چۍ یی هه ڦشکه کی بو خودایی یهک وب تنی بدانت ،
ب راستی نهو دوبرکه فتنه کا دوبر ژ حه قۍ یی دوبر کهفت ﴿
[النساء : ۱۱۶] .

ودبیژت : ﴿إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ
النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾ - وهه چۍ یی هه ڦشکه کی د گهل
خودی د عه بدینی یی دا بدانت نهو خودی به حه شت ل سهر وی

مهسه لا ئيكي :

خهلكي جاهليه تي ده مي عباده تي خودي دكر د دوعايين خو دا
مرؤقين چاك بو خودي دكر نه شريك ، ومه خسه دا وان نهو بوو نهو
مرؤقين چاك مهدهري بو وان ل نك خودي بكن ، وه كي خودايي
مهزن دييژت : ﴿ وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ
وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ - وَنُفَّ بوتيپه ريسه ژبلي خودي په رستنا
وي تشتي دكهن يي نه ب تشته كي زياني دگه هينته وان ، ونه ل دنيايي
ونه ل ناخه رتي مفايه كي دگه هينتي ، ونه د دييژن : هه ما ئهم په رستنا
ئويين هه دكهن دا نهو مهدهري بو مه ل نك خودي بكن ﴾ [يونس
: ١٨] ، وخودي دييژت : ﴿ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ
إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى إِنَّ اللَّهَ - وَنه وين شرك ب خودي كري وژبلي
وي هندهك سهركار بو خو دانين ، نهو دييژن : هه ما ئهم په رستنا فان
خوداوه ندان د گهل خودي دكهن دا نهو مهدهري بو مه ل نك
خودي بكن ، ودا مه نيژيكي وي بكن ﴾ [الزمر : ٣] .

ونه هه مه زنترين مهسه له يه پيغه مبهري - سلاف لي بن - تيډا خو
ژ خهلكي جاهليه تي جودا كري ، ويپغه مبهري ب ئيخلاصي هات
ودياركر كو ئيخلاصه ديني خودي يي وي هه مي پيغه مبهري پي هنارتين ،
ونهو چو كاران قه بويل ناكه ت نه گهر خوري بو وي نه بن ، ويپغه مبهري
راگه هاند كو هه ر كه سه كي وي تشتي بكه ت يي خهلكي جاهليه تي

(۵)

مهسه لیڼ جاهلیه تی

ب نافی خودایی مه زن و دلوفان

ئهفه هندهك مهسه له نه پیغه مبه ری خودی - سلاف لی بن - تییدا
ژ خه لکی جاهلیه تی - یین خودان کیتاب ویین نه خوانده فان - جودا
بوو بوو ، ژ وان مهسه لان یین پیته یی مرقی موسلمان یی بی ناگه هدار
بت ؛ چونکی جوانی یا تشتی هنگی ئاشکه را دبت ده می هه قدزی وی
دئیته بهر چافکرن .

وبا ژ هه می یان گرنگتر د نافعان مهسه لان دا نه باوهری ئینانا
دلی یه ب وی تشتی پیغه مبه ر - سلاف لی بن - پی هاتی ، وئه گهر
د سه رقی چه ندی را خودانی هزرکر کو تشتی خه لکی جاهلیه تی
ل سه ری باشه ، ئهو هنگی خوساره تی تمام بوو وه کی خودایی مه زن
گوتی : ﴿ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ -
وئهوین باوهری ب نه حه قی بی ئینای وکوفر ب خودی کری ئهو ئه ون
یین ل دنیا یی وئاخره تی دزیانکار ﴾ [العنکبوت : ۵۲] .

خودى تهو شريعت بڑ هه وه گهلى مروڤان دانايه يى وى شيرت پى
ل نووحي كرى كو بگههينته خهلكى ونيشا وان بدهت ، ويى مه
شيرت پى ل ئيراهيم ومووساى وعيساى كرى كو هوين
ب تهو حيدى وگوهدارى وپهرستنا خودى ب تنى دينى ب جه بينن ،
وهوين د وى دينى دا يى من فهران پى ل هه وه كرى ژيك جودا
نهبن ﴿ الشورى : ۱۳ ﴾ . وخودى گوت : ﴿ اِنَّ الَّذِيْنَ فَرَّقُوْا دِيْنَهُمْ
وَكَانُوْا شِيْعًا لَّسْتُ مِنْهُمْ فِىْ شَيْءٍ - هندی تهون يين دينى خو
ژيكفه كرى پشتى كول سهر تهو حيدا خودى وکار کرنا ب شريعتى
وى تهو ديه کگرتى ، وبووينه پارت ودهستهك ، تو تهى موحه مه د ژ وان
يى بهرى يى ﴾ [الأنعام : ۱۵۹] .

ووى تهم ژ هندی دايه پاش كو تهم چاف ل وان بكهين : ﴿ وَاَلَمْ
تَكُونُوا كَالَّذِيْنَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْۢ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ - وهوين
گهلى خودان باوهران وهكى وان كتابى يان نهبن يين دوژمناتى ونهڤيان
كهفتى يه ناقبهرا وان قيجال سهر كوم وپارتان ليكفه بووين ،
و د بناخه يين دينى خو دا ژيك جودا بووين پشتى هقى بو ناشكهرا
بووى ﴾ [آل عمران : ۱۰۵] .

ووى تهم ژ هندی دايه پاش كو تهم د دينى دا ژيك جودا بين
دهمى گوتى : ﴿ وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا - وهوين ههمى
خو ب كيتابا خودايى خو وسوننه تا پيغه مبهري وى فه بگرن ، ووى

یا چاری :

بناخهیی ژ هه می یان مه زنترییی دینی وان [جاهلی یان] ل سهر
ئاڤا کری چاڤلیکرنه ، و چاڤلیکرن بنه ستیری هه می کافرانه یین پیشییی
و یین پاشییی ، وه کی خودی گۆتی : ﴿ وَكَذٰلِكَ مَا اَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ
فِيْ قَرْيَةٍ مِنْ نَّذِيْرٍ اِلَّا قَالُ مَتْرَفُوْهَا اِنَّا وَجَدْنَا اَبَاعِنَا عَلٰى اٰمَةٍ وَاِنَّا عَلٰى
اٰثَارِهِمْ مُّقْتَدُوْنَ - وَبِئْسَ فِیْ رَهْنٰكِیْ بَهْرٰی تَهْ ئَهْیْ مَوْحِدْ مَهْد ، مه
پیغه مبه رهك ل گونده کی نه هنارتییه وان ژ عه زابا مه بترسینت ، نه گهر
خه لکی وی گوندی ژ سهر و گرگران یین کو زهنگینییی ئه و هیر کرین
نه گۆتبت : مه بابین خو ل سهر دینه کی دیتینه ، وئهم ل سهر ریبازا
وان دی چین ﴿ [الزخرف : ۲۳] . و ﴿ وَاِذَا قِيْلَ لَهُمْ اتَّبِعُوا مَا اَنْزَلَ
اللّٰهُ قَالُوْا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَیْهِ اَبَاعِنَا اَوْ لَوْ كَانَ الشَّیْطٰنُ یَدْعُوْهُمْ اِلَیْ
عَذَابِ السَّعِیْرِ - وئه گهر بو فان یین هه فرکییی د تهو حیدا خودی دا
دکه ن هاته گوتن : دویکهفتنا وی بکه ن یا خودی بو پیغه مبه ری خو
ئینایه خواری ، ئه و دی بیژن : ئهم دی دویکهفتنا وی کهین یا مه بابین
خو ل سهر دیتین ژ شرکی و بوتیه ریسیی ، ئه ری ئه و دی وی که ن ،
ئه گهر خو شهیتانی ب خه ملاندنا خرابی یین وان ل بهر وان و ب کوفرا
ب خودی وان بو ناگری جه نه مییی یی هلکری ژ ی گازی
بکه ت ؟ ﴿ [لقمان : ۲۱] . ئینا ئه و ب فی ئایه تی بو وان هات :
﴿ قُلْ اِنَّمَا اَعْطٰكُمْ بِوَاحِدَةٍ اَنْ تَقُوْمُوْا لِلّٰهِ مِثْنٰی وَفَرَادٰی ثُمَّ تَتَفَكَّرُوْا مَا
بَصَاحِبِكُمْ مِنْ حِجَّةٍ - تو ئه ی موحه مهد ، بیژه فان دره و پیکه ریین رکدار :

تشتی دېته نه گهرا ژيکفه بوونا هه وه هوين نه کهن» [آل عمران :
۱۰۳] .

يا سى يى :

ل نك خه لكى جاهليه تى نه گوهدارى يا كاربدهستان قهنجي يه ،
وگوهدارى يا وان شكهستن وشه رمزارى يه ، ئينا پيغه مبهري - سلاف
لى بن - د قى چهندي دا خو ژ وان جوداكر ، وفه رمان كر ئه م صه بري
ل سهر زوردارى يا كاربدهستان بكيشين ، وگوهدارى يا وان بكهين
وشيره تان لى بكهين ، ووى گهلهك خه م ژ قى چهندي خوار وته ئكيد
ل سهر كر ودوباره كر وگوټ .

وتهف ههر سى مهسه له پيغه مبهري - سلاف لى بن - د وى گوټنا
خو دا كو مكرينه يا (بوخارى وموسلمى) ژى قه گوهاستى ، ده مى
دبيژت : ﴿ إِن اللّٰهُ يَرْضٰى لَكُمْ ثَلَاثًا : أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللّٰهَ ، وَلَا تَشْرِكُوا بِهِ
شَيْئًا ، وَأَنْ تَعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيعًا وَلَا تَفْرُقُوا ، وَأَنْ تَنَاصَحُوا مَنْ وَلَاهَ
اللّٰهُ أَمْرًا - هندى خودى يه ب سى تشتان بو هه وه رازى بوويه : كو
هوين په رستنا وى بكهن وچو شريكان بو نه دانن ، وكو هوين خو
ب وهريسى خودى قه گريدهن وژيك جودا نهين ، وكو هوين
شيره تان ل وى بكهن يى خودى كارى هه وه ئيخستى يه دهستان ﴿
وچو سستى وخرابى نه كه فتى يه دينى خه لكى يان دنيا يا وان نه گهر
ژ بهر فان ههر سى مهسه لان نه بت .

پیغمبره - سلاف لی بن - د قی چندی دا خو ژ وان جودا
کر و د پتر ژ جهه کی دا ژ قورنایی نهف چنده ناشکرا کر .^(۸)
یا شه شی :

نهو کارئ یین بهری خو بو خو دکهنه هیجهت ، وه کی خودی
دبیژت : ﴿ قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْأُولَى - فیرعهونی گوته مووسای : یا
نهو ملله تین بهری مهسلا وان دی یا چاوا بت ؟ ونهو خه لکی بهری مه
چووی ، وقستا کوفری کری ؟ ﴾ [طه : ۵۱] ، و ﴿ مَا سَمِعْنَا بِهَذَا
فِي آبَائِنَا الْأُولَى - مه نهف چنده ژ باب وبایرین خو یین بهری گوه
لی نهبویه ﴾ [المؤمنون : ۲۴] .

یا حهفتی :

ونهو وان کهسان ژ ی بو خو دکهنه هیجهت یین هیزا تیگه هشتنی
وکیاران هه ، و مال و ملک و مهزنی بو هاتی به دان ، ئینا خودی
ب قی گوتنا خو بهرسفا وان دا : ﴿ وَلَقَدْ مَكَنَّاهُمْ فِيمَا إِنْ مَكَّنَّاكُمْ ..
و ب راستی مه نهو نه گهرین مانا د عهردی دا دابوونه عادی یان یین کو
مه نه داینه ههوه ﴾ [الأحقاف : ۲۶] . و ب قی گوتنی : ﴿ وَكَانُوا
مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ -

(۸) وه کی د نایه تا (۱۱۶) یدا ژ سووره تا (الأنعام) هاتی : ﴿ وَإِنْ تَطَعْ أَكْثَرُ مِنْ
فِي الْأَرْضِ يُضْلُوكَ عَنْ سَبِيلِهِ .. ﴾ و گه لهک نایه تین دی ژ ی یندی دگه هین کو
پتری یا خه لکی حهقی نهفت .

هه ما ب تشته کی ب تنی ئەز شیرەتی ل هه وه دکەم کو هوین د فه رمانا خودی دا دو دووه ویه ک یه که رابن ، پاشی هوین هزرین خو د حالی هه قالی خو پیغه مبه ری خودی دا سلاف لی بن و د وی تشتی دا یی بو وی هاتی یه پالقه دان بکه ن ، چو دیناتی ل نک وی نینه ﴿ [سبأ : ٤٦] و ﴿ اتَّبِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ - هوین گه لی مرو فان ، دو یکه فتنا وی بکه ن یا ژ نک خودایی هه وه فه بو هه وه هاتی ژ کیتاب و سوننه تی و پیگیگری یی ب فه رمانین وی بکه ن ، و ژبلی خودی هوین دو یکه فتنا چو دو ست و سه رکارین وه کی شهیتان ورپه ر وزانایان نه که ن . هوین کی مه کی بی را خو لی دیننه فه ، ووجی بو خو ژ ی دگرن ، و ل حه قی یی دزقر نه فه ﴿ [الأعراف : ٣] .

مه سه لا پینجی :

بنستری وان یی ژ هه می یان مه زنتر نه وه نهو ب گه له کی یی د سه ر دا دچن ، و بو خو دکه نه ده لیل ل سه ر دورستی یا تشتی ، و نهو تشتی مرو قین وی دکیم بن ویی غه رب ب ت ل نک وان نهو یی خه له ته ، ئینا

بِالشَّاكِرِينَ - ئهري ما خودی ب وان زانتر نینه یین شوکرا قهنجی با
وی دکهن ، فیجا دا بهری وان بدهته هیدایه تی بو دینی خو ؟
[الأنعام : ۵۳] .

یا نه هی :

چاقلیکرنا زانایین فاسق وسهرداچووی ، ئینا نهو ب فی گوتنی
ب وان هات : ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْأَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ
لَيَأْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ - ئه ی نهوین
باوهری ب خودی ئینای ودویکهفتنا پیغه مبهری وی کری ، ب راستی
گهلهک ژ زانایین کیتابی یان وعیاده تکه رین وان مالی مروقان بی حق
دخون وهکی ب رپکا بهرتیلان وگهلهک رپکین دی ، ونه بهری
خه لکی ژ هاتنا د ئیسلامی دا وهردگیرن ، وخه لکی ژ رپکا خودی
ددهنه پاش ﴿ [التوبة : ۳۴] ، و ب فی گوتنی : ﴿ لَا تَعْلَمُوا فِي دِينِكُمْ
غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا
عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ - هوین د باوهری ئینانا خو دا ب مهسیحی پی
ل توخوبیین هه قی بی نه دانن ، ودویکهفتنا دلچوونین خو نه کهن ،
وهکی جوهری یان د مهسه لا دینی دا دویکهفتنا دلچوونین خو کری ،
فیجا کهفتینه د بهرزه بوونی دا ، وبهری گهلهک مروقان دایه
کوفرا ب خودی ، و ژ رپکا راست دهرکهفتنه رپکا سهرداچوون
وبهرزه بوونی ﴿ [المائدة : ۷۷] .

وده می قورئان ژ نك خودی بو وان هاتی راستی یا وی یا دگهل وان
ژ تهوراتی تیدا بوو وان باوهری پی نهئینا ، وپیغه مبه رینی یا موحه مده دی
سلاف لی بن ره تکر ، ووان بهری هنارتنا وی دخواست ب وی بشینه
بوتپه ریسیین عه ره بان ، ودگوتن : ده می پیغه مبه ری دویماهی یا زهمانی
نیزیک بوویه ، وئهم دی دویکه فتنا وی کهین و دگهل دا دی شه ری
هه وه کهین . فیجا ده می نهو پیغه مبه ری وانی وان سالوخته
وراستگویی یا وی دزانی بو وان هاتی وان باوهری پی نهئینا ودره وین
ده ریخست ﴿ [البقرة : ۸۹] . و ﴿ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ -
نهوین مه تهورات وئجیل دایی ژ زانایین جوھی وفه لان
موحه مده دی سلاف لی بن ب وان سالوخته تی و یی د کیتابین
وان دا هاتین ناس دکهن ، هه ره وه کی نهو کورپین خو ناس دکهن ﴾
[البقرة : ۱۴۶] .

یا هه شتی :

ده لیلی وان ل سهر نه دورستی یا تشتی نه وه کو لاوازن دویکه فتنا
وی تشتی کریه ، وه کی خودی ل سهر نه زمانی وان گوتی : ﴿ أَتُؤْمِنُ
لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْأَرْذُلُونَ - ملله تی وی گوتی : چاوا نه م باوهری یی ب ته
بینین و دویکه فتنا ته بکهین ، و نهوین دویکه فتنا ته کری هه می مروقیین
کیم وره زیلن ؟ ﴾ [الشعراء : ۱۱۱] ، و ﴿ أَهَؤُلَاءِ مَنِ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ
بَيِّنَاتٍ - نه ری ژ ناقه را مه خودی منه ت ب هیدایه تا بو ئیسلامی ل فان
لاوازن کر ؟ ﴾ ئینا خودی به رسقا وان دا : ﴿ أَلَيْسَ لِلَّهِ بِأَعْلَمَ

يا سيڙدي :

زيده بلندڪرن و (غلوا) د دهر حهقا مروڦين زانا وچاڪ دا ،
وه كي خودي گوتي : ﴿ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا
عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ - نهى خودانيڻ ننجيلي زيده گافي بي ل سهر ديني
حَق نه ڪهن ، و ژ حهقي بي پيڦه تر هوين چو گوتنان د دهر حهقي
خودي دا نه بيڙن ﴾ [النساء : ۱۷۱] .

يا چاردي :

نهفا بوري همي ل سهر قاعيدهي (نفي) و (اثبات) ي يا
ثاڪريه ، يه عني : نهو قاعيدهي خه لڪي جاهليه تي ل دويش دچن
نهوه تشتي دلي وان بچتي وي بي وان خوش بت نهو ل دويش دچن ،
ونهو پشت ددهتي وي تشتي خودي بو وان هنارتي .

يا پازدي :

دهمي نهو پشت ددهنه وي يا خودي بو وان هنارتي هيجهتا وان
نهفهيه نهو دبيڙن : نهم تي ناگهين ، وه كي خودي ژ وان
فه دگوهيزت : ﴿ قُلُوبُنَا غُلْفٌ - دليڻ مه ديپچاينه لهو نهم د گوتنا ته
ناگهين ﴾ [النساء : ۱۵۵] ، و ﴿ يَاشُعَيْبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا مِّمَّا تَقُولُ -
نهى شوعهيب نهم د گهله كي ژ وي ناگهين يا تو دبيڙي ﴾ [هود :
۹۱] ، ئينا خودي نهو درهوين دهرينخستن ، وديار ڪر ڪو نه گهرا وي
چهندي نهوه ژ بهر ڪوفرا وان خه تم يا ل سهر دليڻ وان هاتي به دان .

يا دههئى :

دهليلئى وان ل سهر نه دورستى يا دينى كيّم فامى يا ديندارانه ، وهكى
ثايه ته كي ژ وان فه گوهاستى : ﴿بَادِي الرَّأْيِ - وَنَهْمُ دَبِينِينَ هَهْمَا
ژ ره زيلين مه پيښه تر كه س ب دويښ ته نه كه فتى يه وو ان ژى بئى
هزر كرن دويكه فتنه ته يا كرى ﴾ [هود : ۲۷] .

يا يازدئى :

دهليلئى وان قياس كرنا بئى خير وخه له ته ، وهكى خودئى ژ وان
فه دگوهيزت وديزت : ﴿إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا - نِينَا وان گوته
پيښه مبهريڼ خو : نهم نابيين ژ مروځينى بئى پيښه تر هوين تشتهك بن
سالوخه تين هه وه ژى وهكى يين مهنه ، چو تشتى زيده تر ل نك هه وه
نينه هه وه هيژاى پيښه مبهريڼى بئى بكهت ﴾ [ابراهيم : ۱۰] .

يا دووازدئى :

نهو قياسا درست قه بويل ناكهن ، ونه گه راځي ويا بهري ژى نه وه
خه لكى جاهليه تي (جامعى - كؤمكهري) و (فارقى - ژيڼك
جوداكهري) ژيڼك ناڅاځيړن . (۹)

(۹) (جامع) نهو كؤمكهري بئى ههردو لايين قياس بو دئېته كرن دگه هينته ئيك ،
وهكى تو بيژى : ههمى مروځ وپيښه مبهريڼ د مروځينى بئى دا دگه هنه ئيك ، و (فارق)
نهو ژيڼك جوداكهري بئى ههردو لايين قياسى ژيڼك دوير دكهت ، وهكى : وهحى
پيښه مبهري ژ خه لكى دى ههمى بئى جودا دكهت .

يا ههژدى :

خه لكى جاھليەتى خو دئىخنە هەقدژىيى دەمى دىيژن :
ئەم ژ ئىبراھىمىنە ، وئەو دويكەفتنا وى دەيلن .

يا نۆزدى :

ئەو دهاقئىنە ھندەك چاكان ژ بەر كرىارا ھندەكئىن خو بو وان چاكان
پالڤە ددەن ، وەكى جوھى دهاقئىنە عىساي ، جوھى وفەلەنە دهاقئىنە
موحەممەدى - سلاڤ لى بن - .

يا بىستى :

ئەو باوهرىيى دئىن كو ئەو تىشتىن نەعەدەتى يىن سىرەبەند دكەن
پشكەكە ژ كرامەتئىن چاكان ، وئەو وى چەندى بو پىڤغەمبەران پالڤە
ددەن ، وەكى وان ئەو بو سولەيمانى پالڤە داين .

يا بىست وئىكى :

ئەو ب فېتك قەدانى و دەست قوتانى عىبادەتى دكەن . (۱۰)

يا بىست و دووى :

وان دىنى خو كىر بوو يارى و موژىلاھى . (۱۱)

(۱۰) دەمى دچوونە ھەجى و ل دۆر بەيتى دزقپىن وان فېتك قەددان و دەست

دقوتان ، و ل نك وان ئەو بوو ئەڤە عىبادەتە بو خودى !

(۱۱) ئەڤە وەكى وان موسلمانان يىن رەقاص و لىدانا دەڤى و ئامویرەتئىن موسيقى

ھەلال كرىن و كرىنە رېك بو عىبادەتى و دەعوى .

يا سازدى :

ئەو ۋى تىشى خۇدى بۇ ۋان ھىنارتى ب كىتابىن سىرەبەندىيى
دگۈھۈرۈن ، ۋەكى خۇدى ئەف چەندە د گۈتەنە كا خۇ دا ئاشكەراكى
دەمى دىيىت : ﴿ تَبَذَّ فَرِيقٌ مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ كِتَابَ اللَّهِ وَرَاءَ
ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ . وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُو الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكٍ سُلَيْمَانَ -
ۋدەمى پىغەمبەرى خۇدى موھەمەد سلاف لى بن بۇ ۋان ب ۋى
قورئانى ھاتى يا د گەل تەۋراتا ۋان رى دكەفت دەستەكەك ژ ۋان كىتابا
خۇدى دھافىن ، ۋددانە پشت خۇ ، مەتەلا ۋان ۋەكى مەتەلا ۋانە يىن
راستى يا ۋى نەزانن . ۋجۈھىيان دۈچۈونا ۋى تىشى كرىي شەيتانان
ل سەر دەمى سولەيمانى كورى داۋودى بۇ سىرەبەندان دگۈت ﴾
[البقرة : ۱۰۱-۱۰۲] .

يا ھەقدى :

ئەو تىشى باطل ۋنەھق بۇ پىغەمبەرىن خۇ پال ددەن ، ۋەكى خۇدى
گۈتى : ﴿ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ - ۋسولەيمان كافر نەبوۋبوو ۋفىرى
سىرەبەندىيى نەبوۋبوو ۋەكى جۈھىيان گۈتى ﴾ [البقرة : ۱۰۲] ،
﴿ مَا كَانَ إِبْرَاهِيمَ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا - ئىبراھىم نەجۈھى بوو ۋنەفەلە بوو
ۋەكى جۈھى ۋفەلە دىيىن ﴾ [آل عمران : ۶۷] .

یا بیست وشه شی :

ئەو وەربادانی دئیخەنە کیتابا خودی پستی زانی وتی گەهشتین .

یا بیست و حەفتی :

ئەو کیتابین باطل چی دکهەن و بو خودی پالقه ددهەن ، وەکی خودی گوتی : ﴿ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُوبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ - فَيُجَا نَهُمَان وَتِيْجُوْن بُوْ و ان مهز نه زانايين جو هي يان بت نهوين کيتابی ب دەستی خو دنقیسن ، پاشی دبێژن : ئەفە ژ نك خودی یە ﴾ [البقرة : ۷۹] .

یا بیست و هەشتی :

ئەو هەند حەقی یی دزان هندی د گەل دەستەکا وان بت ، وەکی گوتی : ﴿ تُوْمِنْ بَمَا اُنْزِلَ عَلَيْنَا - ئەم باوهری یی دی ب وی ئینین یا بو پیغەمبەرین مە هاتی یە خواری ﴾ [البقرة : ۹۱] .

یا بیست و نەهی :

و د گەل هندی ژ ی ئەو وی نزانن یا دەستەکا وان دبێژت ، وەکی خودی ئیشارەت دای : ﴿ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَنْبِيَاءَ اللَّهِ مِنْ قَبْلُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ - ئەگەر هوین د خودان باوهرن ب وی یا خودی بو هەوە ئینایە خواری ، ئەری بوچی هەوە بەری پیغەمبەرین خودی دکوشتن ؟ ﴾ [البقرة : ۹۱] .

يا بيست و سِيّی :

ژینا دنیایی ئه و خاپاندینه ، قیجا هه می هزرا وان ئه وه کو دانا خودی نیشانا رزامه ندی یا وییه ، وه کی خودی ل سهر ئه زمانی وان گوتی : ﴿ نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ - مال وعیالی مه ژ یی هه وه پتره ، و خودی ئه ف قهنجی یه یین داینه مه چونکی ئه و ژ مه یی رازی یه ، ونه ل دنیایی ونه ل ئاخره تی ئه م نائیینه عه زابدان ﴾ [سبأ : ۳۵] .

يا بيست و چاری :

ئه و ژ خو ناگرن ل دویف حه قی یی بچن ئه گهر هات و مروّقین لاواز بهری وان قهستا وی حه قی یی کر ، ئینا خودی ئه ف ئایه ته هنارت : ﴿ وَلَا تَطْرُدُ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ - وتو ئه ی موحه مه د ، وان موسلمانین لاواز ژ دیوانا خو دویر نه که یین سپیده وئیقاران خودایی خو دپهریسن ﴾ [الأنعام : ۵۲] .

يا بيست و یینجی :

ده لیلی وان ل سهر نه دورستی یا حه قی یی ئه وه کو مروّقین لاواز بهری وان قهست کری یی ، وه کی وان گوتی : ﴿ لَوْ كَانَ خَيْرًا مَّا سَبَقُونَا إِلَيْهِ - ئه گهر باوه ری ئینانا هه وه ب وی یا موحه مه د پی هاتی باشی با هه وه بهری مه رانه دکر ﴾ [الأحقاف : ۱۱] .

يا سيه وسي يي :

ئەو باوەری یی ب وی نائینن یا وان ب خو ئعتراف کری کو ئەو
ژ دینی وانە ، وەکی وان د دەر حەقا حەجا بەیتی دا کری ، خودایی
مەزن دیژت : ﴿ وَمَنْ يَرْغَبُ عَنْ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ إِلَّا مَنْ سَفِهَ نَفْسَهُ - وَكَهَس
پشت نادەتە دینی ئیبراھیمی ، کو ئیسلامە ، کیم فامەکی نەزان
نەبت ﴾ [البقرة : ۱۳۰] .

يا سيه وچاری :

هەر دەستەكە ژ وان هزر دكەت دەستەكا پزگار بووی ئەو ، ئینا
خودی ئەو درەوین دەریخستن وگۆت : ﴿ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ
صَادِقِينَ - کانئ هوین دەلیلی خو ل سەر راستی یا گۆتنا خو بینن
ئەگەر هوین د گۆتنا خو دا دراستگۆنە ﴾ [البقرة : ۱۱۱] . پاشی
راستی ئاشکەراکر وگۆت : ﴿ بَلَى مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ -
وہ نینە وەکی ئەو دیژن کو بەحەشت بو وان ب تنی یە ، بەلکی هەر
کەسی خو ب دەست خودی ب تنی قە بەردەت ، وئەو یی دلسۆز بت
ووی دەمی گۆتن وکریارین خو دا بەر ل خودی بت ﴾ [البقرة
: ۱۱۲] .

یا سیهئ :

و ژ ئایه تیئن خودی یین عه جیب ده می وان شیر هتا خودی
ب کومبوونی هیلا ی ، وئو کری یا خودی ئه و ژئی داینه پاش ، وه
لی هات : ﴿كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ﴾ - هه ر پارت هك ب وی تشتی
یا که یفخوشه یی ل نک وی هه ی ، خو دبین دحه ق وخه لکی دی
هه می دنه حه ق ﴿[الروم : ۳۲]﴾ .

یا سیه وئیکی :

وئه فه ژئی ژ ئایه تیئن خودی یین عه جیبه ، ئه و دوژمناتی به کا مه زن
بو وی دینی ب خو ژئی دکه ن یی ئه و خو بو پالقه دده ن ، وئو هه ز
ژ دینی وان کافران دکه ن یین دوژمناتی یا وان وپیغه مبه ری وان کری
وفتنه ب سه ر وان دا ئینای ، وه کی وان د گهل پیغه مبه ری - سلاف لی
بن - کری ده می ئه و ب دینی مووسای بو وان هاتی ، ووان دو یکه فتنه
کتییین سیره به ندی یی کر ، وئو ژ دینی فیره وه ونی یانه .

یا سیه و دووی :

ئه و کافری یی ب وی حه قی یی دکه ن یا د گهل هه ر که سه کی نه
ژ وان بت ، وه کی خودی گو تی : ﴿وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارَى
عَلَى شَيْءٍ وَقَالَتِ النَّصَارَى لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَى شَيْءٍ﴾ - جووه یان
گو ت : فه له ل سه ر دینی راست نینن ، وفه لان ژئی د ده ر حه قی
جووه یان دا هه ر وه گو ت ﴿[البقرة : ۱۱۳]﴾ .

يا سيه ونه هي :

ئەو باوەریی ب ناڤین خودی نائین ، وەکی خودی گۆتی :
﴿ وھم یکفرون بالرحمان - وھالی مللەتی ئەوہ ئەو کافرایی
ب یە کینی یا خودایی رەھمان دکەن ﴾ [الرعد : ۳۰] .

يا چلی :

ئەو سالۆخەتین خودی ژ کار دئیخن ، وەکی فیرعەونی
گۆتی . (۱۳)

يا چل وئیکی :

ئەو کیماسی یان بۆ خودی پالڤە دەن . (۱۴)

يا چل وددوی :

ئەو شریکان بۆ خودی د ملکی وی دا ددانن ، وەکی گۆتە
مەجووسی یان .

يا چل وسیی :

ئەو باوەریی ب قەدەرە خودی نائین .

يا چل وچاری :

ئەو هیجەتان ل سەر خودی دگرن . (۱۵)

(۱۳) دەمی گۆتی یە مللەتی خۆ : من ژ خۆ پیڤهتر چو خودا بۆ ھەوہ نەنیاسینە .

(۱۴) وەکی جوھی یان دەمی گۆتی : خودی یی قەلسە ویی ھەژارە .

يا سيه ويښجي :

ئەو ب ئاشکەرا کرنا عه‌وره‌تان و کریتی یان عیبادەتی دکه‌ن ، وه‌کی
خودی گوتی : ﴿وَإِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً - وَه‌گەر کافران کاره‌کی کریت
کر﴾ ^(۱۲) [الأعراف : ۲۸] .

يا سيه وشه‌شی :

ئەو ب حه‌رام کرنا حه‌لالی په‌رستی دکه‌ن ، هه‌ر وه‌کی په‌رستی
ب شرکی دکه‌ن .

يا سيه وحه‌فتی :

ئەو زانایین مه‌زن و عیبادەتکه‌ران د خودایینی یی دا بۆ خودی دکه‌نه
شریک .

يا سيه وهه‌شتی :

ئەو باوه‌ری یی ب سالۆخه‌تین خودی نائین ، وه‌کی خودی
گوتی : ﴿ولكن ظننتم أن الله لا يعلم كثيرا مما تعملون - به‌لکی
ب کرنا گۆنه‌هان هه‌وه‌ه‌زر دکر کو خودی گه‌له‌کی ژ کریارین هوی
بی ئەم‌ری یا وی پی دکه‌ن نزانت﴾ [فصلت : ۲۲] .

(۱۲) ئەو هیجه‌تا خو دکه‌نه ئەو کو وان ئەف چه‌نده‌یا ژ باین خو گرتی ، و کو
خودی فه‌رمان ب فی چه‌ندی یا ل وان کری . خودی دیبژت : تو - ئەه‌ی
موحه‌مه‌د - بیژه وان : هندی خودی یه‌فه‌رمانی ب کارین کریت و خراب
ل به‌نی یین خو ناکه‌ت .

يا پينجى يى :

ئەو دىيژن : ﴿ ما أنزل الله على بشر من شيء - خودى تىشتەك
ژ وەحى يا خو بو مروفەكى يى ئىنايە خواری ﴾ [الأنعام : ۹۱] .

يا پينجى وئىكى :

د دەر حەقا قورئانى دا ئەو دىيژن : ﴿ إن هذا إلا قول البشر - ھەما
ئەف قورئانە گۆتتا مروفانە ﴾ [المدثر : ۲۵] .

يا پينجى ودووى :

ئەو دھاڧىنە حەمەت و کاربەنەجھى يا خودى .

يا پينجى وسى يى :

فيلبازى يىن ئاشكەرا ونهينى ئەو دكەن دا ئەو وى يا پىغەمبەر پى
ھاتىن پويچ بکەن ، وەكى خودى گۆتى : ﴿ ومكروا ومكر الله -
وئەوين كافر بووين فيلبازى وپىلان گىران ، فيجا خودى ئەو
خاپاندن ﴾ [آل عمران : ۵۴] . وخودى گۆت : ﴿ وقالت طائفة من
أهل الكتاب آمنوا بالذي أنزل على الذين آمنوا وجه النهار - وكؤمهكى
ژ خودانين كىتابى ژ جوھىيان گۆت : ل سەرى رۆژى باوھرىيى
ب وى بينن يا كول سەر خودان باوھران ھاتىيە خواری ﴾ [آل
عمران : ۷۲] .

يا چل وپينجى :

ئەو بەرھنگارى يا شريعتى خودى ب قەدەرا وى دكەن .

يا چل وشەشى :

ئەو خەبەرەن دېيژنە زەمانى ، وەكى گۆتەن وان : ﴿ وما يهلكنا إلا
الدهر - ھەما ژين ئەو ھەما د دنيایى دا دېھنە سەرى ، ژ وى پېقەتر
چو ژينين دى نين ، وھەما سال وزەمان ھەر دى د سەر مە را بۆرن
وئەو مە تى دېت ﴾ [الجاثية : ۲۴] .

يا چل وھەفتى :

ئەو قەنجى يين خودى بۆ ھندەكىن دى پال ددەن ، وەكى خودى
گۆتى : ﴿ يعرفون نعمة الله ثم ينكرونها - ئەف بوتپەرىسە قەنجى يا
خودى ل سەر خۆ دناسن ، پاشى ئەو كافرىيى پى دكەن ﴾ [النحل :
۸۳] .

يا چل وھەشتى :

ئەو كوفرى ب ئايەتەن خودى دكەن .

يا چل ونەھى :

ئەو ھندەك ئايەتەن خودى قەدشیرن .

(۱۵) يەنى قەدەرا خودى بۆ خۆ دكەنە ھىجەت ، دېيژن : ئەم فلان باشىيى
ناكەين ؛ چونكى خودى بۆ مە ھەز نەكرىيە .

یا پینجی ونه هی :

ئهو درهوی ل سهر ناڤی خودی دکهن .

یا شیستی :

عهدهتی وانه ئه گهر چو هیجهت د دهستین وان دا نهمان ئه
هاوارین خو دگههیننه مهلکان ، وهکی خودی ل سهر ئه زمانی وان
گۆتی : ﴿ اُتذر موسى وقومه ليفسدوا في الأرض - ئهري تو دی
مووسای ومللهتی وی ژ ئسرائیلی یان هیلی دا ئه وه خه لکی ل عهردی
» مصری « دسهردا ببهن حهتا ئه دینی خو بگوهورن وعهبدینی یا
خودایی ب تنی بکهن ﴿ [الأعراف : ۱۲۷] .

یا شیست وئیکی :

ئهو ههفرکین خو ب خرابکاری یا د عهردی دا گونههبار دکهن ،
وهکی د ئایهتا بۆری دا هاتی .

یا شیست ودووی :

ئهو وان ب کیمکرنا دینی مهلکی گونههبار دکهن ، وهکی خودی
ل سهر ئه زمانی وان گۆتی : ﴿ ویدرك وآلهتك - وعهبدینی یا ته ویا
خوداوه ندین ته بهیلن ؟ [الأعراف : ۱۲۷] . ووهکی گۆتی : ﴿ إني
أخاف أن يبدل دينكم - هندی ئهزم ئهز دترسم کو مووسا دینی ههوه
بگوهورت ﴿ [غافر : ۲۶] .

يا پينجى وچارى :

ئەو ب سەرڧە باوەرىيى ب حەقىيى دئىنن دا بشىت پششى ھنگى
حەقىيى پويچ بکەن ، وەكى د ئايەتا بۆرى دا ھاتى .

يا پينجى وپينجى :

ئەو تەعەصصوبى بۆ مەزھەبى خۆ دكەن ، وەكى وان گۆتى : ﴿ ولما
تؤمنوا إلا لمن تبع دينكم - وھوين باوەرىيى ب كەسى نەئىنن ب تنى
ب وى نەبت يى دويكەفتنا دىنى ھەوہ كرى وبوويە جوھى ﴾ [آل
عمران : ۷۳] .

يا پينجى وشەشى :

ئەو ناڧى شركى ل سەر دويچوونا ئىسلامى ددانن ، وەكى خودى
گۆتى : ﴿ ما كان لبشر أن يؤتيه الله الكتاب والحكم والنبوة ثم يقول
للناس كونوا عبادا لي من دون الله - نەبوويە بۆ مرؤڧەكى كو خودى
كىتابا خۆ بۆ بينتە خواری و د ناڧەرا خەلكى دا بکەتە حەكەم وبۆ
پيغەمبەرىنىيى ھلبژىرت ، پاشى ئەو بىژتە مرؤڧان : ھوين من
بپەرىسن ژبلى خودى ﴾ [آل عمران : ۷۲] .

يا پينجى وحەفتى :

ئەو وەربادانى دئىخنە گۆتەنن ورامانىن وان دگۆھۆرن .

يا پينجى وھەشتى :

ئەو ناڧى خرياي وسەرداچووى بۆ خودانىن ھيدايەتى ددانن .

يا شىست وههشتى :

ئەو ل سەر عىبادەتى زىدە دكەن ، وهكى وى كارى ئەو
ل عاشوورائى دكەن .

يا شىست ونههئى :

ئەو كىماتىيى دئىخنە عىبادەتى ، وهكى نەراوہستانا وان
ل عەرەفى .

يا حەفتىيى :

بۆ تەقرا وخۆپاراستن ئەو تىشتى واجب ناكەن .

يا حەفتى وئىكى :

ئەو بۆ عىبادەتكرن خۆ ژ رزقى حەلال ددەنە پاش .

يا حەفتى ودووى :

ئەو بۆ عىبادەتكرن خۆ ژ وى خەملى ددەنە پاش يا خودى دای .

يا حەفتى وسىيى :

بى زانين ئەو بەرى خەلكى ددەنە سەرداچوونى .

يا حەفتى وچارى :

ئەو دىيژن : ئەم حەز ژ خودى دكەين ، و د گەل ھندى ژى كارى

ب شریعەتى وى ناكەن ، ئىنا خودى ژ وان خواست : ﴿ إِن كُنْتُمْ

يا شيست و سى يى :

ئەو ھەفر كىن خو ب كىمكرنا بهايى خودا وەندىن مەلكى گونەھبار
دكەن ، وەكى د ئايەتا بوړى دا ھاتى .

يا شيست و پىنجى : (۱۶)

ئەو وان ب گوھوړىنا دىنى گونەھبار دكەن ، وەكى گوتى : ﴿ اِنِي
أخاف أن يبدل دينكم أو أن يظهر في الأرض الفساد - ھندى ئەزم ئەز
دترسم كو مووسا دىنى ھەو ە بگوھوړت يان ئەو خرابكارى يى
د عەردى دا بە لاف بكەت ﴾ [غافر : ۲۶] .

يا شيست وشەشى :

ئەو وان ب كىمكرنا بهايى مەلكى گونەھبار دكەن ، وەكى گوتى
وان : ﴿ ويذرك وآلتهك - وعەبدينى يا تە ويا خودا وەندىن تە
بھيلن ؟ ﴾ [الأعراف : ۱۲۷] .

يا شيست و حەفتى :

ئەو وەسا د خو د ئىننە دەرى كو ئەو كارى ب وى حەقى يى دكەن
يا ل نك وان ھەى ، وەكى گوتى : ﴿ نؤمن بما أنزل علينا - ئەم
باوھرى يى دى ب وى ئىنين يا بو پىغەمبەرىن مە ھاتى يە خوارى ﴾
[البقرة : ۹۱] ھەر چەندە ئەو وە ناكەن ژى .

(۱۶) د بىيات دا ب فى رەنگى يە ، وەسەلا شىست و چارى تىدا نىنە .

یا حەشتی و هەشتی :

ئەو هیقی یین ژ درەو دخوازن ، وەکی گۆتئا وان : ﴿ لَنْ تَمَسَّ النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَّعْدُودَةً - ووان گۆت ژ ھندەك رۆژین ھژمارتی پێشەتر ئاگر ب مە ناکەفت ﴾ [البقره : ۸۰] . وگۆتئا وان : ﴿ لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَى - ھەچی یی جوھی یان فەلە نەبت ئەو ناچتە بە حەشتی ﴾ [البقرة : ۱۱۱] .

یا حەشتی یی : (۱۹)

ئەو قەبرین پیغەمبەر و چاکین خو بو خو دکنە مزگەفت وجھی نقیژان .

یا حەشتی و ئیکی :

ئەو شوینوارین پیغەمبەرین خو بو خو دکنە مزگەفت ، وەکی ژ عومەری ھاتی یە قە گۆھاستن .

یا حەشتی و دووی :

ئەو چرایان ل سەر قەبران ھل دکنی .

یا حەشتی و سی یی :

ئەو قەبران بو خو دکنە جەژن [و ل سەر کۆم دبن] .

(۱۹) د بنیات دا ب فی رەنگی یە و مەسەلا حەفتی و نەھی نینە .

تخون الله - ئەگەر ھوین ھەز ژ خودی دکەن ^(۱۷) ﴿ [آل عمران : ۳۱] .

یا ھەفتی وپینجی :

ئەو بەری ئیک و دو ددەنە کوفری د گەل زانینا وان ژى کو ئەو کوفره .

یا ھەفتی وشەشی :

فیلا مەزن ئەو دگیرن ^(۱۸) ، وەکی مللەتی نووھی کری .

یا ھەفتی و ھەفتی :

مەزن وپیشەوایین وان یان زانایەکی سەرداچووێه ، یان عابده کی نەزانە ، وەکی خودی گۆتی : ﴿ وَقَدْ كَانَ فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَسْمَعُونَ كَلَامَ اللَّهِ .. وَمِنْهُمْ أَكْثَرُ .. وَ ب راستی زانایین وان گوهداری یا گۆتتا خودی ژ تەوراتی ذکر .. و ژ جوھی یان ھندەك ھەنە یین خواندن ونقیسینی ونزانن چ د تەوراتی دا ھەیه ﴿ [البقرة : ۷۵-۷۸] .

(۱۷) ئایەت دبیژت : ئەو موھەمەد تو بیژە وان ئەگەر ھوین ھەز ژ خودی دکەن پا دی دویکەفتنا شریعەتی من بکەن .

(۱۸) فیلا مەزن ئەو ئەو ب ھەمی ریکان دینی دا بەری خەلکی ژ دینی خودی بدەنە پاش .

يا حەشتى ونەھى :

ئەو تانا د ھېقىنى خەلكى دقوتن .

يا نۆتى :

ئەو نېھارى ل سەر مرىيان دكەن .

يا نۆت ويىكى :

قەنجى يا ژ ھەمىي مەزنتەر ل نك وان شانازىبىرنا ب نەسەبى
ومالباتى وباب وباپىرانا ، ئىنا خودى ئەو د دەر حەقى دا گۆت يا
گۆتى . (۲۳)

يا نۆت ودووى :

دىسا قەنجى يا ژ ھەمىيان مەزنتەر ل نك وان ئەو ئەو فەخرى ب
خۇ دېن ، ئەگەر خۇ د نەحق ژى بن ، ئىنا خودى ئەو ژ وى چەندى
دانا پاش .

يا نۆت وسىيى :

تشتى دقېت ھەر ھەبت ب دىتنا وان ئەفەيە ھەر كەسەك
تەدەصصوبى بۇ دەستە كا خۇ بکەت ، وپشتەفانى يا ھەقالى خۇ بکەت

(۲۳) كورۇزا قىيامەتى نەسەب چو مفای ناگەھىنتە خودانى وباب ژ كورپى درەفت

يا حەشتى و چارى :

ئەو قوربانان ل سەر قەبران قەدكوزن .

يا حەشتى و پىنجى :

ئەو شويىنوارىن مەزنان بۇ خۇ دكەنە تېرەك ، وەكى (دار الندوة) ،
وشانازى برنا وى كەسى ئەو ل بن دەستان ب وى تىشى ، وەكى دەمى
هەندەكان گۆتىيە (حەكىمى كورپى حزامى) : تىشى قورەيشى پى
ب قەدر دكەفن تە كرى ، وى گۆت : تەقواتى نەبت ھەر تىشتەكى
مرؤف پى ب قەدر دكەفت نەما . (۲۰)

يا حەشتى و حەفتى : (۲۱)

ئەو شانازى پى ب مالباتان دېن .

يا حەشتى و ھەشتى :

ئەو بارانى ب رىكا ستىران دخوازن . (۲۲)

(۲۰) (دار الندوة) ئەو جە بو پى مەزنىن قورەيشىيان ل جاھلىيەتى لى كۆم
دېوون ، ئەف جەھە حەكىمى ب سەد ھزار دەرھەمان ژ موغاويەى كرى . ئىنا
ھەندەكان ئەف گۆتە گۆتى .

(۲۱) مەسەلا حەشتى وشەشى د بنىات دا نىنە .

(۲۲) دېئۇن : ئەگەر فلان ستىر ل رۆژئافىي ل دەمى سىپىدى رژيا ، وفلان ستىر
ل رۆژھەلاتى دەر كەفت باران دى ئىت .

تَهْجُرُونَ - هوين بى حەق وى چەندى ب خۆمەزنكرن قە دكەن ژ بەر
مالا خودى يا حەرام ، هوين دىيژن : ئەم خەلكى مالا خودىيە كەس
نەشتە مە ، وهوين ل دۆر وى مالى گۆتەين كرىت و خراب دكەن ﴿
[المؤمنون : ٦٧] .

يا نۆت و حەفتى :

ئەو فەخرى ب هندى دىن كو ئەو ژ دووندىها پىغەمبەرانه ، ئىنا
خودى گۆت : ﴿ تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ - ئەوا هە
ئوممەتەك بوو ژ پىشىيەن هەوە بوورىيە ، كارى وان بو وانە ﴾
[البقرة : ١٣٤] .

يا نۆت و هەشتى :

ئەو فەخرى ب كارى خۆ دىن ، وەكى خودانىين هەردو وەغەران
دەمى خۆ ژ خەلكى جۆت و كىلان باشتەر ددىت . (٢٦)

يا نۆت و نەھى :

دنيا د دلىن وان دا گەلەك يا مەزنە ، وەكى وان گۆتى : ﴿ لَوْلَا
نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ - ئەگەر راستە ئەف قورئانە
ژ نك خودىيە ، پا دى بلا بو زەلامەكى مەزن هاتبا ژ خەلكى يەك

(٢٦) مەخسەد ب خودانىين هەردو وەغەران قورەيشينە ئەوين بو بازرگانى بى
دچوونە شامى وىمەنى .

چ زۆردار بت چ زۆرداری لى ھاتبته کرن ، ئينا خودى ئەو ئينا
خوارى يا ئىنايە خوارى . (۲۴)

يا نۆت وچارى :

د دىنى وان دا مروّف ب گونەھا مروّفه كى دى دئيتە گرتن ، ئينا
خودى ئەف ئايەتە ئينا خوارى : ﴿وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ -
وَنفْسَكَ كَافِرًا تَمَرُّهُ بِذَنبِهِ وَكَذَّبَتْ عَنْ آلِهَا الْإِنْعَامَ :
[۱۶۴] .

يا نۆت وپىنجى :

ئەو مروّفى ب وى تشتى كىم دكەن يى ل نك ئىكى دى ھەى ، ئينا
پىغەمبەرى گۆت : ﴿ئەرى تو وى ب رەنگى دەيكا وى كىم دكەى ؟
تو مروّفه كى جاھليەت ل نك تە ھەيە ﴾ . (۲۵)

يا نۆت وشەشى :

ئەو فەخرى ب ھندى دېەن كو ئەو سەخپىرى يا بەيتى دكەن ، فيجى
خودى سەرا فى چەندى ھاقيتە وان وگۆت : ﴿مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَامِرًا

(۲۴) كو دثيت مروّف ھەقىيى بيژت ، چ فايدى دەستە كا مروّفى تيدا ھەبت يان
نە .

(۲۵) بوخارى وئەبو داوود وئەھەد فى ھەدىسى ژ (ئەبو زھەرى)
فەدگۇھىزن ، دەمى وى گۆتىيە مروّفه كى رەش : كورپى ژنكا رەش ، ئينا
پىغەمبەرى - سلاف لى بن - ئەو تى گەھاند كو ئەف ئىك ژ ئەخلاقين
جاھليەتىيە كو مروّف ئىكى ب وى تشتى كىم بکەت يى ل نك ئىكى ھەى .

يا سهد وپينجی :

ئەو کوفری ب کیتایین خودی دکەن .

يا سهد وشەشی :

ئەو پشت ددەنە وی تشتی ژ نک خودی هاتی .

يا سهد وحهفتی :

ئەو کوفری ب رۆژا قیامەتی دکەن .

يا سهد وههشتی :

ئەو باوهری یی ب دیدارا خودی نائین .

يا سهد ونههی :

ئەو باوهری یی ب ھندەکی ژ وی نائین یا پیغەمبەر پی ھاتین ژ
بەحسی ناخرەتی . وەکی گۆتی : ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ
وَلِقَائِهِ - ئەوین ھە ئەون یین کوفر ب ئیەت و دیدارا خودایی خو
کری﴾ [الکھف : ۱۰۵] . و ئەو باوهری یی ب فی گۆتەنا خودی
نائین : ﴿مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ - خودانی رۆژا حسیبی و جزادانی یە﴾
[الفاتحە : ۴] . و ب فی گۆتەنا وی : ﴿لَا يَبْعُ فِيهِ وَلَا خُلَّةً وَلَا شَفَاعَةً -
رۆژا قیامەتی دەمی چو کرین و فروتن تیدا نەھەین کو مفا ھەبت ، و چو
مال ژ ی نەھەی کو ھوین خو پی ژ عەزابا خودی بکرن ، و ھەفالینی یا
چو ھەفالان نابت ھەوہ رزگار بکەت ، و چو مەھدەرچی نابن
عەزابی ژ سەر ھەوہ سق بکەن﴾ [البقرة : ۲۵۴] . و ب فی

ژ ٲان ههردو باژيړان : « مه كههي » يان « طائفى » ﴿ [الزخرف : ٣١] .

يا سهدي :

ئهو حوكمى ل سهر خودى ددهن .

يا سهده ويكي :

ئهو نرم بهري خو ددهنه مروٲين فهقير ، ئينا خودى گوت : ﴿ وَلَا تَطْرُدُ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ - وَتَوَّاهِي مَوْحِمَهُد ، وَاِنْ مَوْسَلْمَانِيْنَ لَاوَاژ ژ ديوانا خو دوير نه كه يين سپيده ويٲقاران خودايى خو دپهريسن ﴾ [الأنعام : ٥٢] .

يا سهده ودووى :

ئهو دويكهفتي يين پيغه مبهران ب هندی گونه هبار دكهن كو ئيخلاص ل نك وان نينه وكو وان دنيا دفت ، ئينا خودى بهرسقا وان دا : ﴿ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ - چ ژ حسيبا وان ل سهر ته نينه ﴾ [الأنعام : ٥٢] .

يا سهده وسىي :

ئهو كوفري ب مليا كه تان دكهن .

يا سهده وچارى :

ئهو كوفري ب پيغه مبهران دكهن .

دهمى بۆ وان هاتى ، قىچا ئەو د كارەكى تىكەلبووى دانە ، ئەو ل سەر
تشتەكى راناوہستن ﴿ [ق : ۵] .

يا سەد وشازدى :

ئەو باوهرىيى ب ھندەكى ژ وى دئىنن يا بۆ وان هاتى يە خوارى
وباوهرىيى ب ھندەكى نائىن .

يا سەد وھەقدى :

ئەو جوداھىيى دئىخنە ناڧەرە پىغەمبەرەن .

يا سەد وھەژدى :

ئەو د وى تشتى دا ژىك جودا دىن يى وان چو زانين پى نەھەى .

يا سەد ونۆزدى :

ئەو دىيژن : ئەم ل دويڧ پىشىيىن ئومەتتى دچىن ، وئەو ب خو
ل سەر رىكا وان ناچن .

يا سەد وبىستى :

ئەوى بەرى وى ژ رىكا خودى ددەنە پاش يى باوهرى پى ئىناى .

يا سەد وبىست وئىكى :

ئەو ھەز ژ كوفرى وكافران دكەن .

گوتنا وی : ﴿إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ - ئەو تى نەبت یی
شاهدهیی ب حەقییی بدەت و ئەو دزانن ﴿ [الزخرف : ۸۶] .

یا سەد و دەهی :

ئەو باوەرییی ب طاغوتی دئینن .

یا سەد و یازدی :

ئەو دینی بوتپەرێسان ژ دینی موسلمانان باشتەر دبیینن .

یا سەد و دو وازدی :

ئەو حەقییی ونە حەقییی تیکەلییی ئیک دکەن .

یا سەد و سیزدی :

ئەو حەقییی قەدشیڕن و بو خەلکی نابێژن ، هەر چەندە ئەو دزانن
ژی .

یا سەد و چاردی :

پێپکی سەرداچوونی ل نک وان هەیه ، و ئەو ژى گوتنا بی زانینه
د دەر حەقا خودی دا .

یا سەد و یازدی :

هەقدژی یەکا ناشکەر ل نک وان هەیه چونکی وان باوەری ب
حەقییی نەئینایه ، وەکی خودی دبێژت : ﴿بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا
جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَرِيجٍ﴾ - بەلکی فان بوتپەرێسان درەو ب قورئانی کر

ناقەرۆك

بابەت	بەرپەر
دیاری	۳
ئەف نامیلکە	۵
ئیمام موحمەد دی کوری عەبدولوەھھابی	۷
پیشکینین ئیسلامی	۲۵
رامانا پەشقا طاغوروتی	۳۰
سی بناخە	۳۶
چار پیپک	۵۰
مەسەلین جاھلییەتی	۶۵

یین سەد و بیست و دووی هەتا سەد و سیه وئیکی :
سیره بهندی ، و خێچکیشانا ل عەدری ، و تەشائوما ب طهیران ،
و خێقزانکی ، و برنا حوکمی بۆ نێک طاغوتی ، و نه‌قیانا کۆمکرنا
د ناڤه‌را دو جه‌ژنان دا .. و خودی زاناته‌ره .
وسلاف ل موحه‌مه‌دی و بنه‌مال و هه‌قالین وی بن .

-
- ۱۱- ديوانا سەردائىيى وانى ، دھۆك ۱۹۹۹ .
- ۱۲- واقىي ئىسلامى چاوا چارەسەر بىكەين ؟ دھۆك ۲۰۰۰ .
- ۱۳- ديوانا مەلایى جىزىرى (بەرھەڭكەرن وقەوژارتىن) دھۆك ۲۰۰۰ .
- ۱۴- فقھى نقيژى د شریعەتى ئىسلامى دا ، دھۆك ۲۰۰۱ .
- ۱۵- پەرورەدەيا ئىسلامى ، بۆرىزىن ئىكى ودروى وسىيى وچارى سەرەتايى ، (وەرگىرانە) ، ھەڭلىر ۲۰۰۰ و ۲۰۰۱ .
- ۱۶- ژياننامەيا پىغەمبەرى خودى ، دھۆك ۲۰۰۱ .
- ۱۷- د گەل مرقۇتىن خودى ، دھۆك ۲۰۰۱ .
- ۱۸- چل حەدىسىن ئىمامى نەوۋى ، دھۆك ۲۰۰۱ .
- ۱۹- ئىمام موھەممەدى كورپى عەبدولۇھھابى وچەند نقيسىنىن وى ، دھۆك ۲۰۰۱ .
- ۲۰- سەرھاتىيىن پىغەمبەران وىللەتەين بۆرى ، (دو بەرگە) دھۆك ۲۰۰۱ .
- ج - يىن ئامادە بۇ چاپى :
- ۲۱- تەفسىرا قورئانا پىرۇز (وەرگىرانە) .
- ۲۲- د گەل صەحابىيىن پىغەمبەرى - سلاف لى بن - .
-

بەرھەمی نقیسەری

أ- ب زمانی عەرەبی :

۱- الحافظ العراقي وأثره في علم الحديث ، الرياض ۱۹۹۲ .

۲- المدخل لدراسة الأدب الكردي ، (جزءان) ، اسطنبول ۱۹۹۳ .

۳- اعتقاد أهل السنة والجماعة للشيخ عدي بن مسافر (تحقيق ، بالاشتراك مع حمدي عبد المجيد السلفي) المدينة المنورة ۱۹۹۸ .

۴- مختارات من أغنية الثلج والنار (بالاشتراك مع محمد أمين الدوسكي) دهوك ۱۹۹۹ .

۵- تاريخ ماردين للشيخ عبد السلام المارديني (تحقيق ، بالاشتراك مع حمدي عبد المجيد السلفي) دهوك ۲۰۰۱ .

ب - زمانی کوردی :

۶- مەلایى باتەبى و بەرھەمى وى (د گەل محسن دۆسكى) دهوك ۱۹۹۶ .

۷- ئىخوان د تەرازیى دا ، دهوك ۱۹۹۶ ، هەقلیر ۱۹۹۹ .

۸- ئەلندا مە (دیوان شعرىیە) دهوك ۱۹۹۸ .

۹- مەلایى عەلىیى بەرۆشكى و بەرھەمى وى ، دهوك ۱۹۹۹ .

۱۰- سەیفىی شۆشى و بەرھەمى وى (د گەل محسن دۆسكى) دهوك ۱۹۹۹ .